

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z JĘZYKA POLSKIEGO OBOWIĄZUJĄCE W KLASIE IV

Cele kształcenia - wymagania ogólne

Podstawa programowa do języka polskiego zawiera cztery zasadnicze wymagania ogólne dla klas IV – VI:

1. Kształcenie literackie i kulturowe.
 - Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich oraz innych tekstów kultury.
 - Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
 - Kształtowanie umiejętności uczestniczenia w kulturze polskiej i europejskiej, szczególnie w jej wymiarze symbolicznym i aksjologicznym.
 - Rozwijanie zdolności dostrzegania wartości: prawdy, dobra, piękna, szacunku dla człowieka i kierowania się tymi wartościami.
 - Kształcenie postawy szacunku dla przeszłości i tradycji literackiej jako podstawy tożsamości narodowej.
 - Poznawanie wybranych dzieł wielkich pisarzy polskich w kontekście podstawowych informacji o epokach, w których tworzyli (zwłaszcza w klasach VII i VIII).
 - Rozwijanie zainteresowania kulturą w środowisku lokalnym i potrzeby uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych.
2. Kształcenie językowe.
 - Rozwijanie rozumienia wartości języka ojczystego oraz jego funkcji w budowaniu tożsamości osobowej ucznia oraz wspólnot: rodzinnej, narodowej i kulturowej.
 - Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych oraz formowanie odpowiedzialności za własne zachowania językowe.
 - Poznawanie podstawowych pojęć oraz terminów służących do opisywania języka i językowego komunikowania się ludzi.
 - Kształcenie umiejętności porozumiewania się (słuchania, czytania, mówienia i pisania) w różnych sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych, w tym także z osobami doświadczającymi trudności w komunikowaniu się.
 - Kształcenie umiejętności poprawnego mówienia oraz pisania zgodnego z zasadami ortografii oraz pisowni polskiej.
 - Rozwijanie wiedzy o elementach składowych wypowiedzi ustnych i pisemnych oraz ich funkcjach w strukturze tekstów i w komunikowaniu się.
3. Tworzenie wypowiedzi.
 - Usprawnianie czynności fonacyjnych, artykulacyjnych i prozodycznych uczniów.

- Rozwijanie umiejętności wypowiedzania się w określonych formach wypowiedzi ustnych i pisemnych.
- Kształcenie umiejętności wygłaszania, recytacji i interpretacji głosowej tekstów mówionych, doskonalenie dykcji i operowania głosem.
- Rozpoznawanie intencji rozmówcy oraz wyrażanie intencji własnych, rozpoznawanie języka jako działania (akty mowy).
- Rozwijanie umiejętności stosowania środków stylistycznych i dbałości o estetykę tekstu oraz umiejętności organizacji tekstu.
- Poznawanie podstawowych zasad retoryki, w szczególności argumentowania, oraz rozpoznawanie manipulacji językowej.
- Rozbudzanie potrzeby tworzenia tekstów o walorach estetycznych i podejmowania samodzielnych prób literackich.

4. Samokształcenie.

- Rozwijanie szacunku dla wiedzy, wyrabianie pasji poznawania świata i zachęcanie do praktycznego zastosowania zdobytych wiadomości.
- Rozwijanie umiejętności samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania.
- Rozwijanie umiejętności rzetelnego korzystania ze źródeł wiedzy, w tym stosowania cudzośćwotu, przypisów i odsyłaczy oraz szacunku dla cudzej własności intelektualnej.
- Kształcenie nawyków systematycznego uczenia się oraz porządkowania zdobytej wiedzy i jej pogłębiania.
- Zachęcanie do rozwijania swoich uzdolnień przez udział w różnych formach poszerzania wiedzy, na przykład w konkursach, olimpiadach przedmiotowych i wykładach oraz rozwijanie umiejętności samodzielnej prezentacji wyników swojej pracy.
- Rozwijanie umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną w poszukiwaniu, porządkowaniu i wykorzystywaniu pozyskanych informacji.

I. Ogólne kryteria oceniania:

NIEDOSTATECZNY	DOPUSZCZAJĄCY	DOSTATECZNY	DOBRY	BARDZO DOBRY	CELUJĄCY
<ul style="list-style-type: none"> • poziom umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy czwartej uniemożliwia osiągnięcie celów polonistycznych • uczeń nie potrafi wykonać zadań o niewielkim poziomie trudności 	<ul style="list-style-type: none"> • poziom umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy czwartej umożliwia osiągnięcie celów polonistycznych • uczeń potrafi wykonać zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim poziomie trudności 	<ul style="list-style-type: none"> • poziom zdobytych umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy czwartej pozwala na rozwijanie kompetencji ujętych w programie i wynikających z podstawy programowej • uczeń wykonuje zadania teoretyczne i praktyczne typowe o średnim poziomie trudności ujętych w programie i wynikających z podstawy programowej 	<ul style="list-style-type: none"> • uczeń poprawnie stosuje wiadomości i umiejętności ujęte w programie nauczania i wynikające z podstawy programowej, rozwiązuje samodzielnie typowe zadania teoretyczne i praktyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • uczeń sprawnie się posługuje zdobytymi wiadomościami, rozwiązuje samodzielnie problemy teoretyczne i praktyczne ujęte w programie nauczania i wynikające z podstawy programowej, potrafi zastosować poznaną wiedzę do rozwiązywania zadań i problemów w nowych sytuacjach 	<ul style="list-style-type: none"> • uczeń biegle się posługuje zdobytymi wiadomościami i umiejętnościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych i praktycznych objętych programem nauczania i wynikających z podstawy programowej, proponuje rozwiązania nietypowe; jest twórczy, rozwija własne uzdolnienia

II. Szczegółowe kryteria oceniania:

NIEDOSTATECZNY – nie spełnia kryteriów na ocenę DOPUSZCZAJĄCĄ

DOPUSZCZAJĄCY	DOSTATECZNY – to, co na ocenę DOPUSZCZAJĄCĄ, a ponadto:	DOBRY – to, co na ocenę DOSTATECZNĄ, a ponadto:	BARDZO DOBRY – to, co na ocenę DOBRĄ, a ponadto:	CELUJĄCY – to, co na ocenę BARDZO DOBRĄ, a ponadto:
1. Kształcenie literackie i kulturowe.				
a) Słuchanie. Uczeń:				
<ul style="list-style-type: none"> • skupia uwagę na krótkich wypowiedziach innych osób • reaguje na wypowiedzi innych werbalnie i niewerbalnie (mimiką, gestem, postawą) • rozumie polecenia nauczyciela, wypowiedzi innych uczniów • rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, przeprosiny • wskazuje najważniejsze informacje w wysłuchanym niedługim tekście, zwłaszcza w jego warstwie dosłownej • rozumie ogólny sens słuchanych utworów 	<ul style="list-style-type: none"> • słucha innych i uczestniczy w rozmowie, zadaje pytania, odpowiada • wybiera najważniejsze informacje z wysłuchanego tekstu, tworzy prostą notatkę w formie tabeli, schematu, kilkudzaniowej wypowiedzi • powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszonej wypowiedzi, opowiada fabułę usłyszonej historii • rozpoznaje nastrój słuchanych komunikatów 	<ul style="list-style-type: none"> • koncentruje uwagę podczas słuchania dłuższych wypowiedzi innych, a zwłaszcza odtwarzanych utworów • odróżnia informacje ważne od mniej ważnych • na podstawie słuchanego tekstu tworzy samodzielną notatkę: rysuje plan, ilustracje do tekstu, formułuje pytania • właściwie odbiera intencje nadawcy komunikatu • odczytuje przerośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich 	<ul style="list-style-type: none"> • przekazuje treść wysłuchanych wypowiedzi • odczytuje przerośny sens wysłuchanych utworów prozatorskich i poetyckich • wyraża swoje zdanie na temat wysłuchanego komunikatu • nazywa intencje nadawcy komunikatu 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje i wyjaśnia przerośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich
b) Czytanie. Uczeń:				
<ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich 	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio i wykorzystuje je 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta ze zrozumieniem na poziomie semantycznym i

<p>oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, przeprosiny • wskazuje najważniejsze informacje w odpowiednich akapitach przeczytanego tekstu, zwłaszcza w dosłownej warstwie tekstu i wyrażone wprost • rozumie dosłowne znaczenie wyrazów w wypowiedzi • rozumie ogólny sens czytanych utworów • stara się czytać teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym 	<ul style="list-style-type: none"> • określa temat i główną myśl tekstu • oddziela informacje ważne od drugorzędnych • wybiera potrzebne informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu • wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi • rozpoznaje cechy życzeń, ogłoszenia, instrukcji, przepisu • wskazuje części składowe wypowiedzi: tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, postępuje się akapitami • poprawnie artykułuje i akcentuje wyrazy, stosuje intonację zdaniową podczas głośnego czytania utworów 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie funkcję akapitu • oddziela informacje ważne od drugorzędnych • wybiera i wykorzystuje informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu • wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi oraz samodzielnie tłumaczy przenośne znaczenie wybranych wyrazów, związków wyrazów w wypowiedzi • wskazuje typowe elementy konstrukcyjne i stylistyczne w zaproszeniach, życzeniach, ogłoszeniach, instrukcjach, przepisach • rozumie funkcje części składowych wypowiedzi: tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie • głośno czyta utwory, uwzględniając zasady poprawnej artykulacji i intonacji 	<p>w wypowiedzi np. opisującej lub oceniającej postać fikcyjną lub rzeczywistą</p> <ul style="list-style-type: none"> • oddziela informacje ważne od drugorzędnych i wykorzystuje je w odczytywaniu znaczeń dosłownych i przenośnych • odczytuje i wykorzystuje treści zawarte w artykule, instrukcji, przepisie, tabeli, schemacie i notatce • wskazuje i odczytuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi • wskazuje typowe elementy konstrukcyjne i stylistyczne w życzeniach, ogłoszeniach, instrukcjach, przepisach • ma świadomość konstrukcji wypowiedzi i rozumie funkcje takich części składowych wypowiedzi, jak tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie • głośno czyta utwory, wykorzystując umiejętność poprawnej artykulacji i intonacji, aby oddać sens odczytywanego tekstu 	<p>krytycznym, również teksty spoza listy lektur</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje treści zawarte w artykułach, instrukcjach, przepisach, tabelach, schematach i notatkach w tworzeniu własnych wypowiedzi • odczytuje głośno utwory poetyckie i prozatorskie i je interpretuje
<p>c) Samokształcenie i docieranie do informacji.</p>				

<ul style="list-style-type: none"> • sprawdza pisownię wyrazu w słowniku ortograficznym 	<ul style="list-style-type: none"> • wybiera odpowiednie informacje ze słownika ortograficznego, encyklopedii, czasopisma, stron internetowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wybiera informacje niewyrażone wprost z różnych źródeł, np. czasopism, stron internetowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wybiera informacje wyrażone pośrednio w różnych źródłach, np. czasopismach, stronach internetowych; konfrontuje je z innymi źródłami 	<ul style="list-style-type: none"> • wybiera i wykorzystuje informacje z różnych źródeł (np. czasopism, stron internetowych) we własnych wypowiedziach o charakterze informacyjnym lub oceniającym
c) Analizowanie i interpretowanie tekstów kultury. Uczeń:				
<ul style="list-style-type: none"> • mówi o swoich reakcjach czytelniczych • dostrzega zabiegi stylistyczne w utworach literackich, w tym funkcję obrazowania poetyckiego w liryce, z pomocą nauczyciela wskazuje epitet, porównanie, przenośnię, rymy • wie, co tworzy rytm • wskazuje wers, strofę, refren • odróżnia fikcję od rzeczywistości • odróżnia elementy fantastyczne od realistycznych • określa wybrane elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa swoje reakcje czytelnicze • nazywa zabiegi stylistyczne w utworach literackich (epitet, porównanie, przenośnia, rym), rozumie funkcję obrazowania poetyckiego w liryce • dostrzega cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) oraz użytkowe • odróżnia autora od osoby mówiącej w utworze • określa i nazywa elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia • wskazuje cechy baśni i legendy w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia swoje reakcje czytelnicze • analizuje elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia • identyfikuje baśń i legendę • rozumie podstawową funkcję wersu, zwrotki, rymu • rozumie funkcję akapitu jako logicznie wyodrębnionej całości w tekście • objaśnia znaczenia porównań i przenośni w tekście • wyodrębnia elementy dzieła filmowego, odróżnia film animowany i aktorski • charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – 	<ul style="list-style-type: none"> • konfrontuje swoje reakcje czytelnicze z innymi odbiorcami • objaśnia funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w utworze epickim • wykorzystuje wiedzę na temat wersu, zwrotki, rymu do interpretacji utworu • objaśnia funkcję epitetów, porównań i przenośni w tekście • wyróżnia wśród przekazów audiowizualnych programy informacyjne, rozrywkowe, reklamy • charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość; konfrontuje 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w różnych utworach epickich • wskazuje elementy baśni i legendy w innych tekstach kultury • dostrzega różnice między celem programów informacyjnych, rozrywkowych, reklam • odnosi się do postaw bohaterów fikcyjnych i opisuje otaczającą ich rzeczywistość

<ul style="list-style-type: none"> • rozumie rolę osoby mówiącej w tekście (narrator) • zna cechy baśni i legendy • wyodrębnia komiks, film i spektakl spośród innych przekazów i tekstów kultury 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje elementy rytmu: wers, zwrotka, rym, refren • zna pojęcia: gra aktorska, dekoracja, kostiumy, rekwizyty, inscenizacja, scena, widownia, próba • przypisuje cechy bohaterom oraz ocenia ich postawy w odniesieniu do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość • odczytuje sens utworów na poziomie semantycznym (dosłownym) • odczytuje morał baśni 	<p>nienawiść, przyjaźń – wrogość</p> <ul style="list-style-type: none"> • odczytuje przesłanie utworu 	<p>sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami</p>	
2. Tworzenie wypowiedzi.				
a) Mówienie. Uczeń:				
<ul style="list-style-type: none"> • nawiązuje i podtrzymuje kontakt werbalny z innymi uczniami i nauczycielem • formułuje pytania i udziela prostych odpowiedzi pod względem konstrukcyjnym • wypowiada komunikaty zawierające proste informacje • wyraża wprost swoje intencje • odróżnia sytuację oficjalną od nieoficjalnej i potrafi 	<ul style="list-style-type: none"> • świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej • dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji, świadomie dobiera różne typy wypowiedzi prostych i rozwiniętych, wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące • formułuje pytania otwarte 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia własne zdanie w rozmowie • świadomie dobiera intonację zdaniową • udziela odpowiedzi w formie krótkiej wypowiedzi • uczestniczy w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami • łączy za pomocą odpowiednich spójników współzręczne związki wyrazowe w zdaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia własne zdanie w rozmowie, podaje odpowiednie przykłady, stosuje się do reguł grzecznościowych • rozpoczyna i podtrzymuje rozmowę na temat lektury czy dzieła filmowego • udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia własne stanowisko w związku ze sposobem rozwiązania problemu, wykonania zadania • podejmuje rozmowę na temat przeczytanej lektury/dzieła także spoza kanonu lektur przewidzianych programem nauczania w klasie czwartej; omawia je w odniesieniu do

<p>odpowiednio do sytuacji komunikacyjnej skierować prośbę, pytanie, odmowę, wyjaśnienie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • stosuje zwroty grzecznościowe podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem • mówi na temat, opowiada o obserwowanych zdarzeniach, akcji książki, filmu • za pomocą kilku zdań opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę • za pomocą kilku prostych zdań opisuje obraz, ilustrację, plakat • stosuje wyrazy o znaczeniu dosłownym • wygłasza tekst utworu z pamięci 	<ul style="list-style-type: none"> • udziela odpowiedzi w formie zdań złożonych • wypowiada się w kilku logicznie ze sobą połączonych zdaniach na tematy związane z codziennością, otaczającą rzeczywistością, lekturą • stosuje zwroty grzecznościowe i odpowiednie konstrukcje składniowe (np. tryb przypuszczający) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem • wskazuje wyrazy o znaczeniu dosłownym i metaforycznym • składa życzenia, tworzy wypowiedź o cechach instrukcji, np. zasady gry • wypowiada się w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne • opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę, obraz, ilustrację, plakat, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się w roli świadka i uczestnika zdarzeń • stosuje poprawne formy gramatyczne rzeczownika, przymiotnika, czasownika • gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru na podstawie zachowań i postaw • wypowiada się logicznie i w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe, zwłaszcza przysłówki • w sposób uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę, obraz, ilustrację, plakat, stosując słownictwo służące do formułowania ocen, opinii, emocji i uczuć • objaśnia znaczenia dosłowne i metaforyczne wyrazów • odróżnia wyrazy pokrewne od synonimów wygłasza tekst poetycki z pamięci, 	<ul style="list-style-type: none"> • w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje frazeologizmy związane z omawianą tematyką • poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasie przeszłym i przyszłym • w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła • interpretuje przenośne treści utworów poetyckich przewidzianych w programie nauczania • zaznacza akcenty logiczne, stosuje pauzy, dostosowuje tempo recytacji do treści utworu • wzbogaca komunikat pozawerbalnymi środkami wypowiedzi • dokonuje samokrytyki wypowiedzi i doskonali ją pod względem konstrukcji i języka 	<p>innych dzieł także spoza kanonu lektur</p> <ul style="list-style-type: none"> • interpretuje metaforyczne i symboliczne treści utworów literackich i plastycznych
--	---	--	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> • dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne • recytuje utwór poetycki, oddając jego ogólny nastrój i sens • stosuje zasady poprawnej wymowy i akcentowania wyrazów rodzimych • posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem) 	<p>posługując się pauzą, barwą głosu</p> <ul style="list-style-type: none"> • stosuje się do zasad właściwego akcentowania wyrazów i intonowania wypowiedzi 		
b) Pisanie. Uczeń:				
<ul style="list-style-type: none"> • stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu • zna podstawowe zasady dotyczące pisowni wielką literą oraz pisowni ó – u, rz – ż, ch – h • dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wersu • uzupełnia prosty schemat, tabelę • zna podstawowe zasady układu graficznego listu prywatnego, dialogu, ramowego planu wypowiedzi i z pomocą 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje podstawowe zasady ortografii dotyczące pisowni ó – u, rz – ż, ch – h i interpunkcji • odróżnia nazwy własne od pospolitych i potrafi zastosować odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą • dzieli wyrazy na głoski i litery, rozróżnia funkcję zmiękczącą i sylabotwórczą i w typowych przykładach • konstruuje i zapisuje kilkudzaniowe wypowiedzi poprawne pod względem logiczno-składniowym 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje poznane zasady ortografii dotyczące pisowni ó – u, rz – ż, ch – h i interpunkcji oraz potrafi je zastosować w sytuacjach nietypowych (np. wykorzystać wiedzę o wyrazach pochodnych i rodzinie wyrazów) • w kilkudzaniowych wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami łączy za pomocą odpowiednich spójników współrzędne związki wyrazowe i stosuje się do zasad interpunkcji 	<ul style="list-style-type: none"> • komponuje poprawne pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym, fleksyjnym, składniowym wypowiedzi o przejrzystej, logicznej kompozycji z uwzględnieniem akapitów • uzasadnia własne zdanie, podaje odpowiednie przykłady, np. z lektury • udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym • w wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje frazeologizmy 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy samodzielne wypowiedzi cechujące się ciekawym ujęciem tematu, poprawną konstrukcją oraz właściwym doбором środków językowych • wykazuje się szczególną dbałością o poprawność ortograficzną, interpunkcyjną, • fleksyjną i składniową oraz estetykę zapisu wypowiedzi

<p>nauczyciela zapisuje list, dialog, układa plan ramowy wypowiedzi,</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapisuje kilkuzdaniowe opowiadanie odtwórcze • za pomocą kilku prostych zdań tworzy opis przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci, zwierzęcia • za pomocą kilku prostych zdań tworzy opis obrazu, ilustracji, plakatu • stara się o estetykę zapisu wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • używa wypowiedzi pojedynczych i złożonych • w zależności do adresata i sytuacji świadomie dobiera wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące • zapisuje pytania otwarte • udziela odpowiedzi w formie zdań złożonych • samodzielnie zapisuje dialog • dzieli wypowiedzi na części kompozycyjne • tworzy ramowy plan wypowiedzi • układa opowiadanie odtwórcze • redaguje notatkę w formie prostego schematu, tabeli, planu • zapisuje prostą instrukcję, np. przepis kulinarny, zasady gry • tworzy opis przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci, zwierzęcia, obrazu, • ilustracji, plakatu, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni • w liście prywatnym, dialogu, zaproszeniu 	<ul style="list-style-type: none"> • w wypowiedziach stosuje poprawne formy gramatyczne rzeczownika, przymiotnika, czasownika • w tekstach świadomie stosuje wyrazy bliskoznaczne • w wypowiedziach gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru na podstawie zachowań i postaw • układa życzenia, zapisuje przepis, instrukcję, ogłoszenie • stosuje akapit jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi • pisze logiczne i uporządkowane pod względem chronologicznym opowiadanie, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe, zwłaszcza przysłówki; opowiada z perspektywy świadka i uczestnika zdarzeń • zapisuje dialog w opowiadaniu • w sposób uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę, 	<p>związane z omawianą tematyką</p> <ul style="list-style-type: none"> • komponuje i przekształca plan wypowiedzi • pisze opowiadanie twórcze, list z perspektywy bohatera, baśń • w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła dokonuje samodzielnej autokorekty napisanego tekstu 	
--	--	--	--	--

	stosuje odpowiedni układ graficzny.	obraz, ilustrację, plakat, stosując słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć <ul style="list-style-type: none"> • dostrzega błędy ortograficzne i interpunkcyjne w tworzonej wypowiedzi i je poprawia 		
3. Kształcenie językowe. Uczeń:				
stosuje wiedzę językową w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> • słownictwa (np. dobiera wyrazy bliskoznaczne oraz wyrazy pokrewne w rodzinie wyrazów) • składni (konstruuje poprawne zdania pojedyncze, stosuje wielkie litery na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na końcu, rozróżnia zdania pojedyncze, złożone i równoważnik zdania, wskazuje orzeczenie w zdaniu, zna wypowiedzenia oznajmujące, rozkazujące i pytające) • fleksji (wskazuje czasowniki, rzeczowniki, przymiotniki i przysłówki w zdaniu, przy pomocy 	stosuje wiedzę językową w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> • słownictwa (wykorzystuje wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne w tworzonej wypowiedzi, tworzy rodzinę wyrazów) • składni (konstruuje zdania pojedyncze proste i rozwinięte oraz wypowiedzenia złożone i równoważniki zdań, używa różnych typów wypowiedzeń: oznajmujących, rozkazujących, pytających, wykrzyknikowych) • fleksji (określa formę gramatyczną czasowników, rzeczowników, przymiotników; łączy wypowiedzenia składowe za pomocą spójnika w wypowiedzenie złożone; 	umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> • słownictwa (wzbogaca tworzony tekst wyrazami bliskoznacznymi i przeciwstawnymi) • składni (stosuje różnorodne typy zdań: pojedyncze i złożone oraz równoważniki; celowo używa różnych typów wypowiedzeń: pytających, oznajmujących, wykrzyknikowych, rozkazujących w zależności od sytuacji komunikacyjnej; stosuje się do zasad poprawnej interpunkcji) • fleksji (używa odmiennej części mowy w poprawnych formach) • fonetyki (stosuje wiadomości z zakresu 	sprawnie stosuje wiedzę językową w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> • słownictwa (dba o poprawność słownikową tworzonych wypowiedzi, odpowiednio dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne, wzbogacając tekst w zależności od formy wypowiedzi i sytuacji komunikacyjnej) • składni (tworzy ciekawe pod względem składniowym wypowiedzi, stosuje się do zasad poprawności logiczno-składniowej, dba o poprawną interpunkcję wypowiedzeń złożonych) • fleksji (w wypowiedziach stosuje w poprawnych formach odmienne i nieodmienne części mowy przewidziane w programie nauczania, w tym poprawnie 	<ul style="list-style-type: none"> • świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania słownictwa, składni, fleksji i fonetyki

<p>nauczyciela określa formę odmiennych części mowy, odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych</p> <ul style="list-style-type: none"> • fonetyki (zna alfabet, dzieli wyrazy na litery, głoski i sylaby) 	<p>poprawnie zapisuje formy bezokoliczników oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego czasowników w czasie przyszłym i przeszłym)</p> <ul style="list-style-type: none"> • fonetyki (wykorzystuje umiejętność dzielenia wyrazów na sylaby przy przenoszeniu wyrazów do następnej linijki) • stosuje zasady estetycznego zapisu tekstu 	<p>podziału wyrazów na litery, głoski i sylaby w poprawnym ich zapisie)</p>	<p>stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasie przeszłym i przyszłym)</p> <ul style="list-style-type: none"> • fonetyki (biegle stosuje wiadomości z zakresu fonetyki i wykorzystuje je w poprawnym zapisie wyrazów) 	
--	---	---	---	--

Wykaz utworów i zagadnień podstawy programowej w podziale na semestry w roku szkolnym 2022/2023:

Semestr I (1 IX 2022 – 13 I 2023)

1. Kształcenie literackie i kulturowe:

- Wybrane baśnie polskie i europejskie, w tym: Charles Perrault *Kopciuszek*, Aleksander Puszkina *Bajka o rybaku i rybce*, baśnie Hansa Christiana Andersena, braci Grimm, Charles'a Perraulta (*Księżniczka na ziarnku grochu*, *Trzy świnki*, *Kot w butach*, *Czerwony Kapturek*)
- Adam Mickiewicz *Przyjaciele*, *Powrót Taty*,
- Wybrane wiersze poetów: Anny Kamieńskiej, Jana Twardowskiego, Jana Brzechwy, Jana Twardowskiego,
- Lektury obowiązkowe: Janusz Christa *Kajko i Kokosz*. *Szkoła latania*, Jean Jacques Sempe Rene Goscinny *Mikołajek*, Jan Brzechwa *Akademia Pana Kleksa*,

2. Tworzenie wypowiedzi:

- List,
- Opis budynku,
- Opis osoby,

3. Kształcenie językowe:

- Fonetyka (głoska a litera, samogłoski i spółgłoski, sylaba i wyraz, funkcje litery -i),
- Ortografia: pisownia rz, ż, ó, u, ch, h,

Semestr II (16 I 2023 – 23 VI 2023)

1. Kształcenie literackie i kulturowe:

- Wybrane podania i legendy polskie, w tym o Piaście Kołodzieju, O toruńskich piernikach, O smoku wawelskim, O mikołajku nadmorskim, O hejnale krakowskim,
- Adam Mickiewicz *Pan Tadeusz* (fragment), *Pani Twardowska*,
- Józef Wybicki *Mazurek Dąbrowskiego*,

- Wybrane wiersze poetów: Joanny Papuzińskiej, Joanny Kulmowej, Władysława Bełzy, Juliana Tuwima, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego,
- Lektury obowiązkowe: Clive Staples Lewis *Opowieści z Narnii. Lew, czarownica i stara szafa*.
- Lektury uzupełniające: Andrzej Maleszka *Magiczne Drzewo. Olbrzym*, Carlo Collodi *Pinokio*,

2. Tworzenie wypowiedzi:

- Przepis kulinarny,
- Plan ramowy,

3. Kształcenie językowe:

- Fleksja (części mowy odmienne i nieodmienne),
- Rodzina wyrazów
- Składnia zdania (rodzaje wypowiedzeń, zdanie i równoważnik zdania, zdanie pojedyncze i złożone).

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z JĘZYKA POLSKIEGO OBOWIĄZUJĄCE W KLASIE VII

Cele kształcenia - wymagania ogólne

Podstawa programowa do języka polskiego zawiera cztery zasadnicze wymagania ogólne dla klas VII-VIII

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- rozpoznaje rodzaje literackie: epika, liryka i dramat; określa cechy charakterystyczne dla poszczególnych rodzajów i przypisuje czytany utwór do odpowiedniego rodzaju;
- rozróżnia gatunki epiki, liryki, dramatu, w tym: pamiętnik, komedia, fraszka, sonet, pieśń, tren, ballada, epopeja, tragedia – i wymienia ich podstawowe cechy oraz wskazuje cechy gatunkowe czytanych utworów literackich;
- wskazuje elementy dramatu (rodzaj): akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog, dialog;
- rozpoznaje w tekście literackim: neologizm, eufemizm, porównanie homeryckie, inwokację, symbol, alegorię i określa ich funkcje;
- zna pojęcie komizmu, rozpoznaje jego rodzaje w tekstach oraz określa ich funkcje;
- zna pojęcie ironii, rozpoznaje ją w tekstach oraz określa jej funkcje;
- określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji;
- określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich;
- wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi i dokonuje ich hierarchizacji;
- wykorzystuje w interpretacji tekstów literackich elementy wiedzy o historii i kulturze;
- wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny, historycznoliteracki, kulturowy, filozoficzny, społeczny;
- recytuje utwór literacki w interpretacji zgodnej z jego tematem i stylem.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego;
- porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie;
- interpretuje dzieła sztuki (obraz, grafika, rzeźba, fotografia);

- dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą naukową, popularnonaukową, publicystyką i określa funkcje tych rodzajów piśmiennictwa;
- rozpoznaje gatunki dziennikarskie: reportaż, wywiad, artykuł, felieton i określa ich podstawowe cechy;
- określa wartości estetyczne poznawanych tekstów kultury;
- znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, komiksach, piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich.

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- rozumie mechanizm upodobień fonetycznych, uproszczeń grup spółgłoskowych i utraty dźwięczności w wygłosie; rozumie rozbieżności między mową a pismem;
- rozpoznaje wyraz podstawowy i wyraz pochodny; rozumie pojęcie podstawy słowotwórczej; w wyrazie pochodnym wskazuje temat słowotwórczy i formant;
- określa rodzaj formantu, wskazuje funkcje formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym, rozumie realne i słowotwórcze znaczenie wyrazu,
- rozpoznaje rodzinę wyrazów, łączy wyrazy pokrewne, wskazuje rdzeń;
- zna zasady tworzenia wyrazów złożonych, odróżnia ich typy;
- rozpoznaje imiesłowowy, rozumie zasady ich tworzenia i odmiany, poprawnie stosuje imiesłowowy równoważnik zdania i rozumie jego funkcje; przekształca go na zdanie złożone i odwrotnie
- rozróżnia wypowiedzenia wielokrotnie złożone;
- odróżnia mowę zależną i niezależną, przekształca mowę zależną na niezależną i odwrotnie;
- rozumie i stosuje zasady dotyczące wyjątków od reguły polskiego akcentu.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- dostrzega zróżnicowanie słownictwa, w tym rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (np. terminy naukowe, archaizmy, kolokwializmy); rozpoznaje wyrazy rodzime i zapożyczone, zna typy skrótów i skrótowców określa ich funkcje w tekście;
- rozpoznaje nazwy osobowe i miejscowe, rodzaje nazw miejscowych, używa poprawnych form gramatycznych imion, nazwisk, nazw miejscowych i nazw mieszkańców;
- zna sposoby wzbogacania słownictwa;
- rozumie znaczenie homonimów;

- wyróżnia środowiskowe i regionalne odmiany języka;
- rozróżnia treść i zakres znaczeniowy wyrazu;
- rozumie pojęcie stylu, rozpoznaje styl potoczny, urzędowy, artystyczny, naukowy, publicystyczny.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- rozumie, na czym polega grzeczność językowa i stosuje ją w wypowiedziach;
- rozróżnia normę językową wzorcową oraz użytkową i stosuje się do nich;
- rozumie, na czym polega błąd językowy.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- wykorzystuje wiedzę o wymianie głosek w wyrazach pokrewnych oraz w tematach fleksyjnych wyrazów odmiennych;
- poprawnie przytacza cudze wypowiedzi, stosując odpowiednie znaki interpunkcyjne;
- wykorzystuje wiedzę o różnicach w pisowni samogłosek ustnych i nosowych, spółgłosek twardych i miękkich, dźwięcznych i bezdźwięcznych;
- zna zasady pisowni wyrazów nieodmiennych i pisowni partykuły „nie” z różnymi częściami mowy.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę;
- gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi; redaguje plan kompozycyjny własnej wypowiedzi;
- tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami;
- rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych w tworzeniu wypowiedzi pisemnych oraz stosuje rytm akapitowy (przeplatanie akapitów dłuższych i krótszych);
- wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy tworzeniu rozprawki oraz innych tekstów argumentacyjnych;
- odróżnia przykład od argumentu;
- przeprowadza wnioskowanie jako element wyводу argumentacyjnego;
- zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;
- rozpoznaje i rozróżnia środki perswazji i manipulacji w tekstach reklamowych, określa ich funkcję;
- rozpoznaje manipulację językową i przeciwstawia jej zasady etyki wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: recenzja, rozprawka, podanie, życiorys, CV, list motywacyjny, przemówienie, wywiad;
- wykonuje przekształcenia na tekście cudzym, w tym skraca, streszcza, rozbudowuje i parafrazuje;
- formułuje pytania do tekstu;
- dokonuje interpretacji głosowej czytanych i wygłaszanych tekstów.

IV. Samokształcenie. Uczeń:

- rzetelnie, z poszanowaniem praw autorskich, korzysta z informacji;
- rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania;
- uczestniczy w życiu kulturalnym w swoim regionie;
- uczestniczy w projektach edukacyjnych (np. tworzy różnorodne prezentacje, projekty wystaw, realizuje krótkie filmy z wykorzystaniem technologii multimedialnych);
- pogłębia swoją wiedzę przedmiotową i uczestniczy w wykładach publicznych, konkursach itp.;
- rozwija umiejętności samodzielnej prezentacji wyników swojej pracy;
- rozwija nawyki systematycznego uczenia się;
- rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania opinii.

III. Ogólne kryteria oceniania:

NIEDOSTATECZNY	DOPUSZCZAJĄCY	DOSTATECZNY	DOBRY	BARDZO DOBRY	CELUJĄCY
<ul style="list-style-type: none"> • poziom umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy siódmej uniemożliwia osiągnięcie celów polonistycznych • uczeń nie potrafi wykonać zadań o niewielkim poziomie trudności 	<ul style="list-style-type: none"> • poziom umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy siódmej umożliwia osiągnięcie celów polonistycznych • uczeń potrafi wykonać zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim poziomie trudności 	<ul style="list-style-type: none"> • poziom zdobytych umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy siódmej pozwala na rozwijanie kompetencji ujętych w programie i wynikających z podstawy programowej • uczeń wykonuje zadania teoretyczne i praktyczne typowe o średnim poziomie trudności ujętych w programie i wynikających z podstawy programowej 	<ul style="list-style-type: none"> • uczeń poprawnie stosuje wiadomości i umiejętności ujęte w programie nauczania i wynikające z podstawy programowej, rozwiązuje samodzielnie typowe zadania teoretyczne i praktyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • uczeń sprawnie się posługuje zdobytymi wiadomościami, rozwiązuje samodzielnie problemy teoretyczne i praktyczne ujęte w programie nauczania i wynikające z podstawy programowej, potrafi zastosować poznaną wiedzę do rozwiązywania zadań i problemów w nowych sytuacjach 	<ul style="list-style-type: none"> • uczeń biegle się posługuje zdobytymi wiadomościami i umiejętnościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych i praktycznych objętych programem nauczania i wynikających z podstawy programowej, proponuje rozwiązania nietypowe; jest twórczy, rozwija własne uzdolnienia

IV. Szczegółowe kryteria oceniania:

NIEDOSTATECZNY – nie spełnia kryteriów na ocenę DOPUSZCZAJĄCĄ

DOPUSZCZAJĄCY	DOSTATECZNY – to, co na ocenę DOPUSZCZAJĄCĄ, a ponadto:	DOBRY – to, co na ocenę DOSTATECZNĄ, a ponadto:	BARDZO DOBRY – to, co na ocenę DOBRĄ, a ponadto:	CELUJĄCY – to, co na ocenę BARDZO DOBRĄ, a ponadto:
1. Kształcenie literackie i kulturowe.				
a) Słuchanie. Uczeń:				
<ul style="list-style-type: none"> • uważnie słucha wypowiedzi kolegów i nauczyciela • wyraża prośbę o powtórzenie wypowiedzi • słucha nagrania wzorcowej recytacji • mówi na temat najważniejszych treści wysłuchanego utworu • rozumie polecenia • rozpoznaje fragmenty informacyjne i perswazyjne w wysłuchanym tekście • rozpoznaje emocje towarzyszące osobie wypowiadającej się 	<ul style="list-style-type: none"> • świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej przez uważne słuchanie wypowiedzi innych jej uczestników • żywo reaguje na wypowiedzi kolegów i nauczyciela, m.in. prosi o jej powtórzenie, uzupełnienie, wyjaśnienie • określa tematykę wysłuchanego utworu; ocenia wartość wysłuchanego tekstu • rozróżnia teksty o charakterze informacyjnym i perswazyjnym • wybiera potrzebne informacje z wysłuchanego tekstu • rozpoznaje komizm, kpinę i ironię jako wyraz intencji wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • słucha nagrań recytacji utworów poetyckich i prozatorskich oraz dostrzega środki wyrazu artystycznego tekstu • analizuje i rozpoznaje intencję nadawcy wysłuchanego utworu, w tym aluzję, sugestię, manipulację 	<ul style="list-style-type: none"> • słucha nagrań recytacji utworów poetyckich i prozatorskich oraz dostrzega i ocenia zabiegi związane z prezentacją walorów artystycznych tekstu • interpretuje wysłuchany tekst, uwzględniając intencję jego nadawcy 	<ul style="list-style-type: none"> • słucha i rozumie wypowiedzi kolegów i nauczyciela jako aktywny uczestnik różnych sytuacji mówienia w czasie zajęć lekcyjnych • odczytuje i interpretuje zabiegi związane z prezentacją walorów artystycznych nagrania wzorcowej recytacji • analizuje i wykorzystuje w nowych sytuacjach dydaktycznych informacje wybrane z wysłuchanego tekstu
b) Czytanie. Uczeń:				

<ul style="list-style-type: none"> • czyta teksty współczesne i dawne • odczytuje tekst literacki i inne dzieła sztuki (np. obraz, rzeźba, grafika) na poziomie dosłownym, na poziomie krytycznym z pomocą nauczyciela i rówieśników określa temat utworu i poruszony problem, odnosi się do wybranych kontekstów, np. biograficznego, historycznego, kulturowego • rozpoznaje wypowiedź o charakterze emocjonalnym, argumentacyjnym, wskazuje w tekście argumentacyjny tezę, argument i przykłady • rozpoznaje w tekście najważniejsze informacje, opinię i fakty, rozróżnia fikcję i kłamstwo • wie, czym jest perswazja, sugestia, ironia, z pomocą nauczyciela i klasy rozpoznaje aluzję • rozróżnia elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim • wskazuje nadawcę i adresata wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje próby samodzielnego odczytania różnych tekstów współczesnych i dawnych na poziomie przenośnym, a w ich odczytaniu odnosi się do różnych kontekstów • nazywa różne motywy postępowania bohaterów • określa problem poruszony w utworze i ustosunkowuje się do niego • identyfikuje w tekście poetyckim cechy liryki • charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu • wskazuje podstawowe środki wyrazu artystycznego wypowiedzi, w tym: neologizm, prozaizm, eufemizm, inwokację • wyodrębnia w tekście obrazy poetyckie • rozróżnia takie gatunki poezji, jak pieśń, hymn • identyfikuje elementy świata przedstawionego w utworze • odróżnia fikcję literacką od rzeczywistości 	<ul style="list-style-type: none"> • płynnie czyta teksty współczesne i dawne, stosując się do zasad poprawnej interpunkcji, akcentowania i intonacji • odczytuje tekst na poziomie przenośnym • określa funkcję przeczytanego tekstu • interpretuje tytuł utworu • wyjaśnia motywy postępowania bohaterów, ocenia ich zachowania i postawy w odniesieniu do ogólnie przyjętych zasad moralnych • dostrzega manipulację i perswazję, wartościowanie w czytany tekście, w tym w satyrze • określa funkcję środków artystycznego wyrazu • analizuje elementy świata przedstawionego w utworze, omawia ich funkcję w konstrukcji utworu • uzasadnia przynależność gatunkową różnych utworów literackich • uzasadnia przynależność tekstu prasowego do publicystyki 	<ul style="list-style-type: none"> • płynnie czyta teksty współczesne i dawne, stosując się do zasad poprawnej interpunkcji, akcentowania, intonacji oraz uwzględnia budowę wersyfikacyjną, a także organizację rytmiczną utworu poetyckiego • odczytuje tekst na poziomie przenośnym i symbolicznym • wartościuje zachowania i postawy bohaterów, uwzględniając motywy ich postępowania i odwołując się do ogólnie przyjętych zasad moralnych • ustosunkowuje się do różnych sposobów oddziaływania tekstu na odbiorcę, takich jak perswazja, manipulacja itp. • określa funkcję środków artystycznego wyrazu, a zwłaszcza symbolu i alegorii • interpretuje symbole występujące w różnych tekstach kultury 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta różne teksty (zarówno współczesne, jak i dawne, przewidziane w programie nauczania) na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym • samodzielnie interpretuje teksty pisane i inne teksty kultury, uwzględniając intencję nadawcy oraz konteksty niezbędne do interpretacji • praktycznie wykorzystuje informacje wybrane z tekstu literackiego, popularnonaukowego, naukowego • krytycznie ocenia i wartościuje treści, zachowania i postawy przedstawione w utworach w odniesieniu do systemu moralnego i etycznego
--	---	---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega różne motywy postępowania bohaterów • odczytując sens utworu, dostrzega podstawowe wartości, takie jak przyjaźń, wierność, patriotyzm; formułuje wnioski • czyta utwory liryczne i zna cechy liryki jako rodzaju literackiego, zna gatunki należące do liryki: sonet, pieśń, tren • odróżnia osobę mówiącą w wierszu od autora tekstu, bohatera utworu od podmiotu lirycznego • zna podstawowe środki wyrazu artystycznego wypowiedzi, w tym: neologizm, prozaizm, eufemizm, inwokację • rozpoznaje obrazy poetyckie w utworze • czyta utwory epickie i zna cechy epiki jako rodzaju literackiego, zna gatunki należące do epiki • wymienia elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze • wie, czym się różni fikcja literacka od rzeczywistości 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie znaczenie terminów realizm i fantastyka • odróżnia cechy gatunkowe noweli, powieści, opowiadania • podaje przykłady utworów należących do literatury dydaktycznej • zna cechy literatury dydaktycznej, wymienia cechy bajki i ballady • rozpoznaje cechy dramatu jako rodzaju literackiego w tekście • samodzielnie wyszukuje potrzebne informacje w odpowiednich źródłach, sporządza prosty przypis • wyszukuje informacje w indeksie i przypisach • rozpoznaje językowe i pozajęzykowe środki perswazji, np. w reklamie prasowej • analizuje symbole i alegorie występujące w tekstach kultury • dostrzega funkcje środków pozajęzykowych w sztuce teatralnej i filmie • wskazuje w balladzie elementy typowe dla 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje i porównuje informacje w różnych tekstach, m.in. popularnonaukowych i naukowych • analizuje językowe i pozajęzykowe środki perswazji w reklamie prasowej • odczytuje sensory przenośne i symboliczne w odbieranym tekście 		
--	---	---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia narrację pierwszo- i trzeciosobową • rozpoznaje w tekście epickim fragmenty opowiadania i opisu • odróżnia dramat od innych rodzajów literackich, wskazuje elementy dramatu: akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog i dialog • rozpoznaje balladę jako gatunek z pogranicza rodzajów literackich • posługuje się spisem treści, cytatem z poszanowaniem praw autorskich • rozpoznaje gatunki dziennikarskie: wywiad, artykuł, felieton • wyszukuje informacje w tekście popularnonaukowym, naukowym, publicystycznym • dostrzega symbole i alegorie w tekstach kultury • zna terminy adaptacja filmowa i adaptacja teatralna • wymienia osoby uczestniczące w procesie powstawania 	<p>różnych rodzajów literackich</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje związki między dziełem literackim a innym tekstem kultury • wskazuje elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim 			
--	---	--	--	--

<p>przedstawienia teatralnego oraz filmu (reżyser, aktor, scenograf, charakteryzator)</p> <ul style="list-style-type: none"> • zauważa związki między dziełem literackim a innym tekstem kultury • dokonuje przekładu intersemiotycznego tekstów kultury i interpretacji zjawisk społecznych oraz prezentuje je w ramach różnych projektów grupowych 				
2. Tworzenie wypowiedzi (elementy retoryki, mówienie i pisanie). Uczeń:				
<ul style="list-style-type: none"> • sporządza w różnych formach notatkę dotyczącą wysłuchanej wypowiedzi • tworzy plan dłuższej wypowiedzi • tworzy wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, w rozprawce z pomocą nauczyciela formułuje tezę, hipotezę oraz argumenty, samodzielnie podaje przykłady do argumentów, wnioskuje • wypowiada się na temat • stara się zachować poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną tekstu, 	<ul style="list-style-type: none"> • pisze na temat, starając się zachować przejrzystą kompozycję logiczną i spójnej wypowiedzi, wyraża własne zdanie i podaje argumenty na poparcie własnego stanowiska • zachowuje trójdzielną kompozycję dłuższej wypowiedzi, w tym w przemówieniu • stosuje się do zasad poprawnej wymowy oraz norm dotyczących akcentowania wyrazów i zdań, zna wyjątki w akcentowaniu wyrazów, 	<ul style="list-style-type: none"> • płynnie mówi na podany temat, starając się zachować zasady poprawności językowej i stylistycznej • uzasadnia własne zdanie za pomocą rzeczowych argumentów • dobiera środki językowe w zależności od adresata wypowiedzi w oficjalnych i nieoficjalnych sytuacjach mówienia • aktywnie uczestniczy w dyskusji • wystrzega się brutalności słownej, kłamstwa i manipulacji w wypowiedzi ustnej • pisze na temat, stosując funkcjonalną kompozycję 	<ul style="list-style-type: none"> • udowadnia swoje racje za pomocą rzeczowych argumentów ułożonych w logiczny wywód • aktywnie uczestniczy w dyskusji, używając środków językowych wyrażających stosunek mówiącego do przedstawianych treści i nawiązując do wypowiedzi przedmówców, podejmuje próby prowadzenia dyskusji • charakteryzując postać fikcyjną, ocenia i wartościuje jej zachowanie i postawę w odniesieniu do ogólnie przyjętych norm moralnych • analizuje uczucia własne i bohaterów literackich, 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie buduje spójne, logiczne, rzeczowe wypowiedzi na podany temat, w których przedstawia własne stanowisko, lub za pomocą popartych przykładami argumentów uwzględniających różne konteksty kulturowe dowodzi przyjętych racji • aktywnie uczestniczy w dyskusji jako dyskutant lub przewodniczący, rzeczowo przedstawia swoje stanowisko i wnioski • interpretuje głosowo wygłaszany z pamięci lub czytany tekst, uwzględniając

<p>a w tekstach mówionych zachowuje poprawność akcentowania wyrazów i zdań, dba o poprawną wymowę</p> <ul style="list-style-type: none"> • stara się o estetyczny zapis wypowiedzi • wygłasza krótki monolog, podejmuje próbę wygłaszania przemówienia oraz próby uczestniczenia w dyskusji • przygotowuje wywiad • streszcza, skraca, parafrazuje tekst, w tym tekst popularnonaukowy • wyraża swoje zdanie i umie je uzasadnić, odnosi się do cudzych poglądów • pisze opowiadanie odtwórcze i twórcze; wie, jak umieścić dialog w tekście • opisuje i charakteryzuje postaci rzeczywiste i fikcyjne • stosuje narrację pierwszo- i trzecioosobową • opisuje elementy dzieła malarskiego, wykorzystuje z pomocą nauczyciela odpowiednie konteksty • układa tekst o trójdzielnej kompozycji z 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia środki językowe w zależności od adresata wypowiedzi w oficjalnych i nieoficjalnych sytuacjach mówienia • stosuje zasady etykiety językowej i przestrzega zasad etyki mowy • uczestniczy w dyskusji zgodnie z zasadami kultury • dostrzega zjawisko brutalności słownej, kłamstwo i manipulację • uczestniczy w omówieniu recytacji własnej, koleżanek i kolegów • redaguje rozprawkę z tezą bądź hipotezą, formułuje odpowiednie argumenty i popiera je odpowiednimi przykładami • pisze wywiad • stosuje akapity, dba o spójne nawiązania między poszczególnymi częściami wypowiedzi • zachowuje poprawność językową i stylistyczną tworzonego tekstu • wykazuje dbałość o estetykę zapisu oraz poprawność ortograficzną i interpunkcyjną 	<p>logicznej wypowiedzi, polemizuje ze stanowiskiem innych, formułuje rzeczowe argumenty poparte celnie dobranymi przykładami</p> <ul style="list-style-type: none"> • dobiera i stosuje środki językowe odpowiednio do sytuacji i odbiorcy oraz rodzaju komunikatu • prezentuje w dyskusji swoje stanowisko, rozwija je odpowiednio dobranymi argumentami, świadomie stosuje retoryczne środki wyrazu • reaguje z zachowaniem zasad kultury na zjawisko brutalności słownej, kłamstwo i manipulację • w rozprawce dobiera odpowiednie argumenty, w których odwołuje się do kontekstu literackiego, popiera je odpowiednimi przykładami • pisze wywiad, wykorzystując zdobytą z różnych źródeł wiedzę na temat podjęty w rozmowie • opisuje dzieło malarskie z odniesieniem do 	<ul style="list-style-type: none"> • próbuje interpretować głosowo wygłaszany tekst, m.in. przez poprawne stosowanie pauz w tekście zawierającym przerzutnie, • krytycznie, rzeczowo omawia oraz ocenia recytację własną i kolegów • pisze wypowiedzi logiczne, spójne i przejrzyste pod względem kompozycyjnym i poprawne pod względem językowym, stylistycznym, ortograficznym oraz interpunkcyjnym • dobierając odpowiednie słownictwo, tworzy tekst wyrażający intencje nadawcy • posługuje się odpowiednimi argumentami i przykładami w celu uzasadnienia własnego zdania • posługując się bogatym słownictwem, redaguje różne formy wypowiedzi, m.in. opowiadanie z elementami dialogu i monologu, opisu, charakterystyki, zróżnicowane stylistycznie i funkcjonalnie opisy, recenzję i notatkę (różnorodnie 	<p>funkcję zastosowanych środków stylistycznych</p> <ul style="list-style-type: none"> • oceniając pracę innych, przedstawia krytyczną, rzeczową refleksję wynikającą z wnikliwej analizy wykonanych zadań i erudycji polonistycznej • pisze wypowiedzi oryginalne pod względem sposobu ujęcia tematu, w tym rozprawkę z hipotezą; wykazuje się szczególną dbałością o poprawność językową, bezbłędną zapis, logiczną kompozycję • tworzy oryginalne notatki, posługując się bogatym słownictwem • redaguje dłuższe formy wypowiedzi • podejmuje próby własnej twórczości literackiej
--	---	--	--	--

<p>uwzględnieniem akapitów, stosuje cytaty</p> <ul style="list-style-type: none"> • wygłasza z pamięci tekst poetycki 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje dzieło malarskie z odniesieniem do odpowiednich kontekstów; odczytuje sensy przenośne w tekstach kultury, takich jak obraz, plakat, grafika • w tekstach własnych wykorzystuje różne formy wypowiedzi, w tym opis sytuacji • recytuje tekst poetycki, podejmuje próbę interpretacji głosowej z uwzględnieniem tematu i wyrażanych emocji 	<p>odpowiednich kontekstów; podejmuje próbę interpretacji tekstu kultury, np. obrazu, plakatu, grafiki</p> <ul style="list-style-type: none"> • w tekstach własnych wykorzystuje różne formy wypowiedzi, w tym mowę zależną i niezależną w celu dynamizowania akcji i charakteryzowania bohatera • recytuje tekst poetycki, interpretacje głosowo z uwzględnieniem tematu • ocenia recytację własną, koleżanek i kolegów i przedstawia uzasadnienie swojej oceny 	<p>postaci) oraz pisma użytkowe</p> <ul style="list-style-type: none"> • odwołując się do kontekstów, tworzy rozprawkę z tezą lub hipotezą 	
--	--	---	---	--

3. Kształcenie językowe (gramatyka języka polskiego, komunikacja językowa i kultura języka, ortografia i interpunkcja). Uczeń:

<ul style="list-style-type: none"> • wie, czym jest błąd językowy • ma podstawową wiedzę z zakresu gramatyki języka polskiego: <ul style="list-style-type: none"> – fonetyki (zna różnicę między głoską a literą; rozróżnia samogłoski i spółgłoski, głoski dźwięczne, bezdźwięczne, ustne, nosowe; wie, na czym polega zjawisko upodobnień pod względem dźwięczności i uproszczeń grup 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega błędy językowe i potrafi je skorygować • stosuje w tworzonych tekstach podstawową wiedzę językową w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> – fonetyki (zna różnicę między głoską a literą; rozróżnia samogłoski i spółgłoski, głoski dźwięczne, bezdźwięczne, ustne, nosowe; wie, na czym polega zjawisko upodobnień pod względem 	<ul style="list-style-type: none"> • umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> • dokonuje korekty tworzonego tekstu • analizuje elementy językowe w tekstach kultury (np. w reklamach, plakacie, w piosence), wykorzystując wiedzę o języku w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> – fonetyki (zna różnicę między głoską a literą; rozróżnia samogłoski i spółgłoski, głoski dźwięczne, bezdźwięczne, ustne, 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystując wiedzę o języku, analizuje elementy językowe w tekstach kultury jako świadome kształtowanie warstwy stylistycznej tekstu • świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania w zakresie fonetyki, fleksji, składni, słownictwa 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystując wiedzę o języku, odczytuje sensy symboliczne i przenośne w tekstach kultury jako efekt świadomego kształtowania warstwy stylistycznej wypowiedzi • samodzielnie poszerza wiedzę językową i wykorzystuje ją we własnych wypowiedziach
---	--	--	--	---

<p>spółgłoskowych, utraty dźwięczności w wygłosie), dostrzega rozbieżności między mową a pismem</p> <p>– słowotwórstwa i słownictwa (wie, czym są wyraz podstawowy i pochodny, podstawa słowotwórcza, formant, rdzeń, rodzina wyrazów; rozumie różnicę między wyrazem pokrewnym a bliskoznacznym, dostrzega zróżnicowanie formantów pod względem ich funkcji, rozumie różnicę między realnym a słowotwórczym znaczeniem wyrazów, odróżnia typy wyrazów złożonych), zna typy skrótów i skrótowców i stosuje zasady interpunkcji w ich zapisie, świadomie wzbogaca zasób własnego słownictwa o przysłowia, powiedzenia, frazeologizmy itp., odróżnia synonimy od homonimów</p> <p>– fleksji (stosuje wiedzę o częściach mowy w poprawnym zapisie partykuły nie</p>	<p>dźwięczności i uproszczeń grup spółgłoskowych, utraty dźwięczności w wygłosie), dostrzega rozbieżności między mową a pismem</p> <p>– słowotwórstwa i słownictwa (wie, czym są wyraz podstawowy i pochodny, podstawa słowotwórcza, formant, rdzeń, rodzina wyrazów; rozumie różnicę między wyrazem pokrewnym a bliskoznacznym, dostrzega zróżnicowanie formantów pod względem ich funkcji, rozumie różnicę między realnym a słowotwórczym znaczeniem wyrazów, odróżnia typy wyrazów złożonych), zna typy skrótów i skrótowców i stosuje zasady interpunkcji w ich zapisie, świadomie wzbogaca zasób własnego słownictwa o przysłowia, powiedzenia, frazeologizmy itp., odróżnia synonimy od homonimów</p> <p>– fleksji (stosuje wiedzę o częściach mowy w</p>	<p>nosowe; wie, na czym polega zjawisko upodobnień pod względem dźwięczności i uproszczeń grup spółgłoskowych, utraty dźwięczności w wygłosie), dostrzega rozbieżności między mową a pismem</p> <p>– słowotwórstwa i słownictwa (wie, czym są wyraz podstawowy i pochodny, podstawa słowotwórcza, formant, rdzeń, rodzina wyrazów; rozumie różnicę między wyrazem pokrewnym a bliskoznacznym, dostrzega zróżnicowanie formantów pod względem ich funkcji, rozumie różnicę między realnym a słowotwórczym znaczeniem wyrazów, odróżnia typy wyrazów złożonych), zna typy skrótów i skrótowców i stosuje zasady interpunkcji w ich zapisie, świadomie wzbogaca zasób własnego słownictwa o przysłowia, powiedzenia, frazeologizmy itp., odróżnia synonimy od homonimów</p>		
--	---	--	--	--

<p>z różnymi częściami mowy, rozpoznaje imiesłowy, zna zasady ich tworzenia i odmiany) – składni (wykorzystuje wiedzę o budowie wypowiedzenia pojedynczego i złożonego w przekształcaniu zdań pojedynczych na złożone i odwrotnie oraz wypowiedzeń z imiesłowowym równoważnikiem zdania na zdanie złożone i odwrotnie, dokonuje przekształceń z mowy zależnej na niezależną i odwrotnie</p>	<p>poprawnym zapisie partykuły nie z różnymi częściami mowy, rozpoznaje imiesłowy, zna zasady ich tworzenia i odmiany) – składni (wykorzystuje wiedzę o budowie wypowiedzenia pojedynczego i złożonego w przekształcaniu zdań pojedynczych na złożone i odwrotnie oraz wypowiedzeń z imiesłowowym równoważnikiem zdania na zdanie złożone i odwrotnie, dokonuje przekształceń z mowy zależnej na niezależną i odwrotnie</p>	<p>– fleksji (stosuje wiedzę o częściach mowy w poprawnym zapisie partykuły nie z różnymi częściami mowy, rozpoznaje imiesłowy, zna zasady ich tworzenia i odmiany) – składni (wykorzystuje wiedzę o budowie wypowiedzenia pojedynczego i złożonego w przekształcaniu zdań pojedynczych na złożone i odwrotnie oraz wypowiedzeń z imiesłowowym równoważnikiem zdania na zdanie złożone i odwrotnie, dokonuje przekształceń z mowy zależnej na niezależną i odwrotnie</p>		
--	--	---	--	--

Wykaz utworów i zagadnień podstawy programowej w podziale na semestry w roku szkolnym 2022/2023:

Semestr I (1 IX 2022 – 13 I 2023)

4. Kształcenie literackie i kulturowe:

- Wybrane teksty nawiązujące do spuścizny kultury śródziemnomorskiej (mitologiczne i biblijne)
- Jan Kochanowski wybrane pieśni, *Treny*
- Wybrane wiersze poetów: Bolesława Leśmiana, Tadeusza Różewicza,
- Lektury obowiązkowe: Aleksander Kamiński *Kamienie na szaniec*, Adam Mickiewicz: *Dziady cz. II*, *Świtezianka*, *Reduta Ordoña*, *Śmierć Pułkownika*, *Stopy akerskie*, Charles Dickens *Opowieść wigilijna*,
- Lektury uzupełniające: Adam Mickiewicz *Lilije*,

5. Tworzenie wypowiedzi:

- Opis i interpretacja obrazu,
- Notatka,
- Opis przeżyć
- Rozprawka

6. Kształcenie językowe:

- Frazeologia
- Fonetyka,
- Wybrane style językowe (naukowy, publicystyczny),
- Słowotwórstwo,
- Kultura wypowiedzi

Semestr II (16 I 2023 – 23 VI 2023)

4. Kształcenie literackie i kulturowe:

- Wybrane wiersze poetów: Wisławy Szymborskiej, Kazimierza Wierzyńskiego, Cypriana Kamila Norwida,

- Lektury obowiązkowe: Aleksander Fredro *Zemsta*, Stefan Żeromski *Szyfowe prace*, Ignacy Krasicki *Żona modna*, Henryk Sienkiewicz *Latarnik*,
- Lektury uzupełniające: Andrzej Sapkowski *Wiedźmin*,

5. Tworzenie wypowiedzi:

- Opis sytuacji,
- Opowiadanie,
- Streszczenie,

6. Kształcenie językowe:

- Składnia zdania,
- Pisownia partykuły nie z częściami mowy,
- Językowe środki w reklamie,
- Mowa zależna i niezależna.

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z JĘZYKA POLSKIEGO OBOWIĄZUJĄCE W KLASIE VIII

Cele kształcenia - wymagania ogólne

Podstawa programowa do języka polskiego zawiera cztery zasadnicze wymagania ogólne dla klas VII-VIII

V. Kształcenie literackie i kulturowe.

3. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- rozpoznaje rodzaje literackie: epika, liryka i dramat; określa cechy charakterystyczne dla poszczególnych rodzajów i przypisuje czytany utwór do odpowiedniego rodzaju;
- rozróżnia gatunki epiki, liryki, dramatu, w tym: pamiętnik, komedia, fraszka, sonet, pieśń, tren, ballada, epopeja, tragedia – i wymienia ich podstawowe cechy oraz wskazuje cechy gatunkowe czytanych utworów literackich;
- wskazuje elementy dramatu (rodzaj): akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog, dialog;
- rozpoznaje w tekście literackim: neologizm, eufemizm, porównanie homeryckie, inwokację, symbol, alegorię i określa ich funkcje;
- zna pojęcie komizmu, rozpoznaje jego rodzaje w tekstach oraz określa ich funkcje;
- zna pojęcie ironii, rozpoznaje ją w tekstach oraz określa jej funkcje;
- określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji;
- określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich;
- wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi i dokonuje ich hierarchizacji;
- wykorzystuje w interpretacji tekstów literackich elementy wiedzy o historii i kulturze;
- wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny, historycznoliteracki, kulturowy, filozoficzny, społeczny;
- recytuje utwór literacki w interpretacji zgodnej z jego tematem i stylem.

4. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego;
- porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie;
- interpretuje dzieła sztuki (obraz, grafika, rzeźba, fotografia);

- dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą naukową, popularnonaukową, publicystyką i określa funkcje tych rodzajów piśmiennictwa;
- rozpoznaje gatunki dziennikarskie: reportaż, wywiad, artykuł, felieton i określa ich podstawowe cechy;
- określa wartości estetyczne poznawanych tekstów kultury;
- znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, komiksach, piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich.

VI. Kształcenie językowe.

5. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- rozumie mechanizm upodobień fonetycznych, uproszczeń grup spółgłoskowych i utraty dźwięczności w wygłosie; rozumie rozbieżności między mową a pismem;
- rozpoznaje wyraz podstawowy i wyraz pochodny; rozumie pojęcie podstawy słowotwórczej; w wyrazie pochodnym wskazuje temat słowotwórczy i formant;
- określa rodzaj formantu, wskazuje funkcje formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym, rozumie realne i słowotwórcze znaczenie wyrazu,
- rozpoznaje rodzinę wyrazów, łączy wyrazy pokrewne, wskazuje rdzeń;
- zna zasady tworzenia wyrazów złożonych, odróżnia ich typy;
- rozpoznaje imiesłowowy, rozumie zasady ich tworzenia i odmiany, poprawnie stosuje imiesłowowy równoważnik zdania i rozumie jego funkcje; przekształca go na zdanie złożone i odwrotnie
- rozróżnia wypowiedzenia wielokrotnie złożone;
- odróżnia mowę zależną i niezależną, przekształca mowę zależną na niezależną i odwrotnie;
- rozumie i stosuje zasady dotyczące wyjątków od reguły polskiego akcentu.

6. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- dostrzega zróżnicowanie słownictwa, w tym rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (np. terminy naukowe, archaizmy, kolokwializmy); rozpoznaje wyrazy rodzime i zapożyczone, zna typy skrótów i skrótowców określa ich funkcje w tekście;
- rozpoznaje nazwy osobowe i miejscowe, rodzaje nazw miejscowych, używa poprawnych form gramatycznych imion, nazwisk, nazw miejscowych i nazw mieszkańców;
- zna sposoby wzbogacania słownictwa;
- rozumie znaczenie homonimów;

- wyróżnia środowiskowe i regionalne odmiany języka;
- rozróżnia treść i zakres znaczeniowy wyrazu;
- rozumie pojęcie stylu, rozpoznaje styl potoczny, urzędowy, artystyczny, naukowy, publicystyczny.

7. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- rozumie, na czym polega grzeczność językowa i stosuje ją w wypowiedziach;
- rozróżnia normę językową wzorcową oraz użytkową i stosuje się do nich;
- rozumie, na czym polega błąd językowy.

8. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- wykorzystuje wiedzę o wymianie głosek w wyrazach pokrewnych oraz w tematach fleksyjnych wyrazów odmiennych;
- poprawnie przytacza cudze wypowiedzi, stosując odpowiednie znaki interpunkcyjne;
- wykorzystuje wiedzę o różnicach w pisowni samogłosek ustnych i nosowych, spółgłosek twardych i miękkich, dźwięcznych i bezdźwięcznych;
- zna zasady pisowni wyrazów nieodmiennych i pisowni partykuły „nie” z różnymi częściami mowy.

VII. Tworzenie wypowiedzi.

3. Elementy retoryki. Uczeń:

- funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę;
- gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi; redaguje plan kompozycyjny własnej wypowiedzi;
- tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami;
- rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych w tworzeniu wypowiedzi pisemnych oraz stosuje rytm akapitowy (przeplatanie akapitów dłuższych i krótszych);
- wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy tworzeniu rozprawki oraz innych tekstów argumentacyjnych;
- odróżnia przykład od argumentu;
- przeprowadza wnioskowanie jako element wyводу argumentacyjnego;
- zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;
- rozpoznaje i rozróżnia środki perswazji i manipulacji w tekstach reklamowych, określa ich funkcję;
- rozpoznaje manipulację językową i przeciwstawia jej zasady etyki wypowiedzi.

4. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: recenzja, rozprawka, podanie, życiorys, CV, list motywacyjny, przemówienie, wywiad;
- wykonuje przekształcenia na tekście cudzym, w tym skraca, streszcza, rozbudowuje i parafrazuje;
- formułuje pytania do tekstu;
- dokonuje interpretacji głosowej czytanych i wygłaszanych tekstów.

VIII. Samokształcenie. Uczeń:

- rzetelnie, z poszanowaniem praw autorskich, korzysta z informacji;
- rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania;
- uczestniczy w życiu kulturalnym w swoim regionie;
- uczestniczy w projektach edukacyjnych (np. tworzy różnorodne prezentacje, projekty wystaw, realizuje krótkie filmy z wykorzystaniem technologii multimedialnych);
- pogłębia swoją wiedzę przedmiotową i uczestniczy w wykładach publicznych, konkursach itp.;
- rozwija umiejętności samodzielnej prezentacji wyników swojej pracy;
- rozwija nawyki systematycznego uczenia się;
- rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania opinii.

V. Ogólne kryteria oceniania:

NIEDOSTATECZNY	DOPUSZCZAJĄCY	DOSTATECZNY	DOBRY	BARDZO DOBRY	CELUJĄCY
<ul style="list-style-type: none"> • poziom umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy ósmej uniemożliwia osiągnięcie celów polonistycznych • uczeń nie potrafi wykonać zadań o niewielkim poziomie trudności 	<ul style="list-style-type: none"> • poziom umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy ósmej umożliwia osiągnięcie celów polonistycznych • uczeń potrafi wykonać zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim poziomie trudności 	<ul style="list-style-type: none"> • poziom zdobytych umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy ósmej pozwala na rozwijanie kompetencji ujętych w programie i wynikających z podstawy programowej • uczeń wykonuje zadania teoretyczne i praktyczne typowe o średnim poziomie trudności ujętych w programie i wynikających z podstawy programowej 	<ul style="list-style-type: none"> • uczeń poprawnie stosuje wiadomości i umiejętności ujęte w programie nauczania i wynikające z podstawy programowej, rozwiązuje samodzielnie typowe zadania teoretyczne i praktyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • uczeń sprawnie się posługuje zdobytymi wiadomościami, rozwiązuje samodzielnie problemy teoretyczne i praktyczne ujęte w programie nauczania i wynikające z podstawy programowej, potrafi zastosować poznaną wiedzę do rozwiązywania zadań i problemów w nowych sytuacjach 	<ul style="list-style-type: none"> • uczeń biegle się posługuje zdobytymi wiadomościami i umiejętnościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych i praktycznych objętych programem nauczania i wynikających z podstawy programowej, proponuje rozwiązania nietypowe; jest twórczy, rozwija własne uzdolnienia

VI. Szczegółowe kryteria oceniania:

NIEDOSTATECZNY – nie spełnia kryteriów na ocenę DOPUSZCZAJĄCĄ

DOPUSZCZAJĄCY	DOSTATECZNY – to, co na ocenę DOPUSZCZAJĄCĄ, a ponadto:	DOBRY – to, co na ocenę DOSTATECZNĄ, a ponadto:	BARDZO DOBRY – to, co na ocenę DOBRĄ, a ponadto:	CELUJĄCY – to, co na ocenę BARDZO DOBRĄ, a ponadto:
4. Kształcenie literackie i kulturowe.				
a) Słuchanie. Uczeń:				
<ul style="list-style-type: none"> • rozumie większość poleceń • uważnie słucha wypowiedzi kolegów i nauczyciela, wyraża prośbę o powtórzenie wypowiedzi • słucha nagrania wzorcowej recytacji • mówi na temat najważniejszych treści wysłuchanego utworu • rozpoznaje typowe fragmenty informacyjne i perswazyjne w wysłuchanym tekście • rozpoznaje emocje towarzyszące osobie wypowiadającej się, rozumie ogólny sens jej wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej przez uważne słuchanie wypowiedzi innych jej uczestników, rozumie większość wypowiedzi, reaguje na wypowiedzi kolegów i nauczyciela, m.in. prosi o ich powtórzenie, wyjaśnienie • określa tematykę wysłuchanego utworu, ocenia wartość wysłuchanego tekstu, wybiera z wysłuchanego tekstu potrzebne informacje • rozróżnia teksty o charakterze informacyjnym i perswazyjnym • podejmuje próby rozpoznania intencji nadawcy wysłuchanego 	<ul style="list-style-type: none"> • uważnie słucha i rozumie wypowiedzi kolegów i nauczyciela, żywo reaguje na wypowiedzi kolegów i nauczyciela, m.in. prosi o ich powtórzenie, uzupełnienie, wyjaśnienie • słucha nagrań recytacji utworów poetyckich i prozatorskich oraz dostrzega środki wyrazu artystycznego tekstu • wskazuje w tekstach treści informacyjne i perswazyjne • analizuje i rozpoznaje intencję nadawcy wysłuchanego utworu, w tym aluzję, sugestię, manipulację • rozpoznaje komizm, kpinę i ironię jako wyraz intencji wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • aktywnie słucha i rozumie wypowiedzi kolegów i nauczyciela jako uczestnik różnych sytuacji mówienia w czasie zajęć lekcyjnych, analizuje treść i kompozycję wypowiedzi innych, poprawność językową i stylistyczną • słucha nagrań recytacji utworów poetyckich i prozatorskich oraz ocenia zabiegi związane z prezentacją walorów artystycznych tekstu • interpretuje wysłuchany tekst, uwzględniając intencję jego nadawcy, w tym aluzję, sugestię, manipulację • analizuje i omawia w wysłuchanych utworach elementy komizmu, kpiny i ironii jako wyraz intencji wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia wysłuchany tekst pod względem merytorycznym oraz poprawnościowym, stosuje kryteria oceny odpowiednio dobrane do celu wypowiedzi i intencji nadawcy • samodzielnie odczytuje i interpretuje zabiegi związane z prezentacją walorów artystycznych nagrania wzorcowej recytacji • analizuje i wykorzystuje w nowych sytuacjach dydaktycznych informacje wybrane z wysłuchanego tekstu

	<p>utworu, w tym aluzję, sugestię, manipulację</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje w typowych tekstach i sytuacjach komizm, kpinę i ironię jako wyraz intencji wypowiedzi 			
b) Czytanie. Uczeń:				
<ul style="list-style-type: none"> • czyta teksty współczesne i dawne, w tym pisane gwarą • wskazuje w tekstach archaizmy i wyrazy należące do gwar, odszukuje ich znaczenie w przypisach • odczytuje tekst literacki i inne dzieła sztuki (np. obraz, rzeźbę, grafikę, fotografię) na poziomie dosłownym, na poziomie krytycznym z pomocą nauczyciela i rówieśników określa temat utworu i poruszony problem, odnosi się do wybranych kontekstów, np. biograficznego, historycznego, kulturowego • rozpoznaje wypowiedź o charakterze emocjonalnym, argumentacyjnym, wskazuje w tekście argumentacyjny tezę, argument i przykłady • rozpoznaje w tekście najważniejsze informacje, opinie i fakty 	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje próby samodzielnego odczytania różnych tekstów współczesnych i dawnych na poziomie przerośnym, podejmuje próby odczytania ich w różnych kontekstach • rozumie znaczenie archaizmów i wyrazów należących do gwar obecnych w tekstach literackich lub odszukuje ich znaczenie w przypisach • odczytuje tekst literacki i inne dzieła sztuki (np. obraz, rzeźbę, grafikę, fotografię) na poziomie dosłownym i przerośnym, przy niewielkiej pomocy określa temat utworu i poruszony problem, odnosi się do najważniejszych kontekstów, np. biograficznego, historycznego, kulturowego • zauważa i rozumie podstawowe emocje oraz 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie odczytuje większość tekstów współczesnych i dawnych na poziomie przerośnym, a w ich odczytaniu odnosi się do różnych kontekstów czyta płynnie, stosując się do zasad poprawnej interpunkcji, akcentowania i intonacji • rozumie znaczenie archaizmów i wyrazów należących do gwar obecnych w tekstach literackich, odszukuje ich znaczenie w przypisach • interpretuje tekst literacki i inne dzieła sztuki (np. obraz, rzeźbę, grafikę, fotografię) na poziomie dosłownym i przerośnym, określa temat utworu i różnorakie poruszone w nim problemy, interpretuje tytuł utworu, odnosi się do najważniejszych kontekstów, 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie odczytuje teksty współczesne i dawne na poziomie przerośnym i symbolicznym, interpretuje je w różnych kontekstach, czyta płynnie, stosując się do zasad poprawnej interpunkcji, akcentowania i intonacji oraz uwzględnia budowę wersyfikacyjną, a także organizację rytmiczną utworu poetyckiego • rozumie znaczenie archaizmów i wyrazów obecnych w tekstach literackich, odszukuje ich znaczenie w przypisach lub innych źródłach, odróżnia archaizm od archaizacji • analizuje tekst literacki i inne dzieła sztuki (np. obraz, rzeźbę, grafikę) na poziomie dosłownym, przerośnym i symbolicznym, określa temat utworu i poruszone 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta różne teksty (zarówno współczesne, jak i dawne, przewidziane w programie nauczania oraz spoza niego) na poziomie dosłownym, przerośnym i symbolicznym • samodzielnie i z pasją interpretuje teksty pisane i inne teksty kultury, uwzględniając intencję nadawcy oraz konteksty niezbędne do interpretacji, proponuje własną interpretację głosową tekstu • praktycznie wykorzystuje informacje wybrane z tekstu literackiego, popularnonaukowego, naukowego; systematycznie i skutecznie szuka nowych informacji w celu realizacji zainteresowań humanistycznych

<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia fikcję i kłamstwo • wie, czym są perswazja, sugestia, ironia, rozpoznaje je w typowych tekstach i sytuacjach • zauważa wybrane elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim • wskazuje nadawcę i adresata wypowiedzi • dostrzega i krótko omawia główne motywy postępowania bohaterów • odczytując sens utworu, dostrzega wartości, takie jak przyjaźń, wierność, patriotyzm; • czyta utwory liryczne i dostrzega cechy liryki jako rodzaju literackiego • zna gatunki należące do liryki: sonet, pieśń, tren, hymn, fraszka • odróżnia osobę mówiącą w wierszu od autora tekstu, bohatera utworu od podmiotu lirycznego • wymienia środki wyrazu artystycznego wypowiedzi: epitet, uosobienie, ożywienie, neologizm, prozaizm, eufemizm, inwokację, pytanie 	<p>argumenty zawarte w wypowiedziach, a także tezę, argumenty i przykłady w wypowiedzi</p> <ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie wskazuje najważniejsze informacje zawarte w tekście, przytacza opinie • odróżnia opinię od faktu, fikcję od kłamstwa oraz fikcję od rzeczywistości, rozumie znaczenie terminów realizm i fantastyka • dostrzega w analizowanym tekście perswazję, sugestię, ironię i nieskomplikowane aluzje • wskazuje elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim, rozumie sytuację, w jakiej znajdują się bohaterowie • identyfikuje nadawcę i adresata wypowiedzi i określa ich główne cechy • dostrzega i omawia główne motywy postępowania bohaterów • identyfikuje w tekście poetyckie cechy liryki • rozróżnia takie gatunki liryczne, jak pieśń, hymn, sonet, tren, fraszka 	<p>np. biograficznego, historycznego, kulturowego</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozumie i omawia podstawowe emocje oraz argumenty zawarte w wypowiedziach, a także tezę, argumenty i przykłady w wypowiedzi • odczytuje informacje zawarte w tekście, przytacza i sensownie komentuje opinie • odróżnia opinię od faktu, fikcję od kłamstwa, fikcję od rzeczywistości w tekstach literackich i dziennikarskich, stosuje te rozróżnienia w praktyce, płynnie stosuje terminy: realizm i fantastyka • analizuje w tekście manipulację, perswazję, sugestię, ironię, aluzję, nazywa je • omawia elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim, rozumie sytuację, w jakiej się znajdują bohaterowie • charakteryzuje nadawcę i adresata wypowiedzi • dostrzega i wyjaśnia motywy postępowania bohaterów, ocenia ich 	<p>problemy, ustosunkowuje się do nich, dąży do zrozumienia ich złożoności i niejednoznaczności, samodzielnie interpretuje tytuł utworu, odnosi się do kontekstów, np. biograficznego, historycznego, kulturowego</p> <ul style="list-style-type: none"> • zauważa, rozumie i omawia emocje oraz argumenty zawarte w wypowiedziach, a także tezę, argumenty i przykłady w wypowiedzi, polemizuje z nimi • interpretuje informacje zawarte w tekście, przytacza i komentuje opinie, odnosząc się do nich • odróżnia prawdę od prawdopodobieństwa, wskazuje elementy biograficzne i autobiograficzne w dziełach literackich, odróżnia je od wspomnień i pamiętnika lub dziennika; płynnie stosuje terminy realizm i fantastyka • ustosunkowuje się do różnych sposobów oddziaływania tekstu na odbiorcę, takich jak perswazja, sugestia, ironia, 	<ul style="list-style-type: none"> • krytycznie, wielostronnie i z zaangażowaniem poznawczym ocenia i wartościuje treści, zachowania i postawy przedstawione w utworach w odniesieniu do systemu moralnego i etycznego • analizuje niejednorodność dzieł literackich
--	---	---	--	--

<p>retoryczne, apostrofę, anaforę, porównanie, porównanie homeryckie, archaizację, kolokwializm – potrafi je wskazać z pomocą nauczyciela</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzega obrazy poetyckie w utworze, potrafi krótko je opisać • czyta utwory epickie i zna cechy epiki jako rodzaju literackiego, wymienia gatunki należące do epiki – opowiadanie, powieść (i jej odmiany), legendę, baśń, przypowieść (parabolę), mit, nowelę, bajkę pamiętnik, dziennik, fantasy, epopcję • zna elementy rytmizujące wypowiedź – wers, rym, strofa, refren • wymienia elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze • wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych, wątek główny i poboczny, omawia zdarzenia wchodzące w skład akcji utworu • odróżnia narratora od autora tekstu i bohatera utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu i bohatera wiersza, nie utożsamia ich z autorem • wskazuje środki wyrazu artystycznego wypowiedzi: neologizm, prozaizm, eufemizm, inwokację, pytanie retoryczne, apostrofę, anaforę, porównanie, porównanie homeryckie, archaizację, kolokwializm • wyodrębnia w tekście obrazy poetyckie i omawia sposób obrazowania • odróżnia cechy gatunkowe noweli, powieści (i jej gatunków), opowiadania, legendy, baśni, przypowieści (paraboli), mitu, bajki, pamiętnika, dziennika, fantasy, epopci • identyfikuje elementy świata przedstawionego w utworze • omawia fabułę, odróżnia fabułę utworu od akcji • analizuje funkcję podtytułu, motto, puenty, punktu kulminacyjnego w utworach 	<p>zachowania i postawy w odniesieniu do ogólnie przyjętych zasad moralnych</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia w tekście poetyckim cechy liryki • identyfikuje utwory należące do takich gatunków lirycznych, jak pieśń, hymn, tren, sonet, fraszka; wskazuje ich cechy • charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu i bohatera wiersza (jej sytuację, uczucia i stany), nie utożsamiając ich z autorem • przytacza środki wyrazu artystycznego wypowiedzi: neologizm, prozaizm, eufemizm, inwokację, pytanie retoryczne, apostrofę, anaforę, porównanie, porównanie homeryckie, archaizację, kolokwializm, określa ich funkcje w tekście • podejmuje próby interpretacji obrazów poetyckich • odróżnia i omawia cechy gatunkowe noweli, powieści (i jej gatunków), opowiadania, legendy, baśni, przypowieści (paraboli), 	<p>aluzja, wartościowanie, manipulacja itp., płynnie stosuje ww. terminy</p> <ul style="list-style-type: none"> • całościowo omawia elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim, rozumie złożone sytuacje, w jakich znajdują się bohaterowie • szczegółowo charakteryzuje nadawcę i adresata wypowiedzi, podaje odpowiednie fragmenty tekstu na potwierdzenie swych ustaleń • dostrzega i wyjaśnia złożone motywy postępowania bohaterów, wartościuje ich zachowania i postawy w odniesieniu do ogólnie przyjętych zasad moralnych, stara się unikać prostych, jednoznacznych ocen • wskazuje w tekstach cechy typowe dla liryki, epiki czy dramatu, cechy gatunkowe takich tekstów, jak pieśń, hymn, sonet, tren, fraszka • charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu i bohatera wiersza (jej sytuację, uczucia i stany), 	
---	---	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia narrację pierwszo- i trzeciosobową • rozpoznaje w tekście epickim fragmenty opowiadania i opisu • wskazuje tytuł, podtytuł, motto, puentę, punkt kulminacyjny • zna cechy komiksu, piosenki • odróżnia dramat od innych rodzajów literackich, wskazuje elementy dramatu: akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog (w tym monolog wewnętrzny) i dialog; zna podział dramatu na tragedię, komedię i dramat właściwy • czyta scenariusze, rozumiejąc ich specyficzną budowę i treść • potrafi zakwalifikować znane mu teksty jako baśń, bajkę, legendę, mit, nowelę, pamiętnik, dziennik, balladę i satyrę • posługuje się spisem treści, cytatem z poszanowaniem praw autorskich 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia i analizuje elementy komiksu, piosenki • określa rodzaj narracji w tekście (pierwszoosobowa, trzeciosobowa) • wyodrębnia w tekście epickim fragmenty opowiadania i opisu • rozpoznaje cechy dramatu jako rodzaju literackiego w tekście, stosuje w praktyce słownictwo dotyczące dramatu: akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog (w tym monolog wewnętrzny) i dialog, zna najważniejsze cechy tragedii komedii i dramatu właściwego, potrafi zakwalifikować typowe utwory dramatyczne do poszczególnych rodzajów dramatu • czyta z podziałem na role i ze zrozumieniem dialogi ze scenariuszy, rozumie budowę i treść dramatu • podaje przykłady utworów należących do literatury dydaktycznej, wymienia cechy bajki 	<p>mitu, bajki, pamiętnika, dziennika, epepei</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia i analizuje elementy świata przedstawionego w utworze, omawia ich funkcję w konstrukcji utworu • omawia wpływ rodzaju narracji na kształt utworu • w komiksach, piosenkach i innych tekstach kultury popularnej znajduje nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych • wyodrębnia w tekście epickim fragmenty np. charakterystyki pośredniej i bezpośredniej, opisu przeżyć, tekstów użytkowych • wymienia cechy dramatu jako rodzaju literackiego, stosuje w praktyce słownictwo dotyczące dramatu: akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog (w tym monolog wewnętrzny) i dialog, zna cechy tragedii komedii i dramatu właściwego, potrafi zakwalifikować utwory dramatyczne do 	<p>podaje odpowiednie fragmenty tekstu na potwierdzenie swych ustaleń</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje środki stylistyczne, takie jak neologizm, prozaizm, eufemizm, inwokację, pytanie retoryczne, apostrofę, anaforę, porównanie, porównanie homeryckie, archaizację, kolokwializm, określa ich funkcje w tekście i wpływ na kształt i wymowę utworu • wnikliwie omawia obrazy poetyckie obecne w tekście • odróżnia i omawia cechy gatunkowe noweli, powieści (i jej gatunków), opowiadania, legendy, baśni, przypowieści (paraboli), mitu, bajki, pamiętnika, dziennika, fantasy, epepei, podaje odpowiednie fragmenty tekstu na potwierdzenie swych ustaleń • przedstawia i szczegółowo analizuje elementy świata przedstawionego w utworze, omawia ich funkcję w konstrukcji utworu • stosuje w praktyce słownictwo dotyczące 	
--	---	---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia tekst literacki od naukowego i popularnonaukowego, z pomocą nauczyciela wyszukuje najważniejsze informacje w tekście popularnonaukowym, naukowym, publicystycznym • wymienia gatunki dziennikarskie: wywiad, felieton, artykuł, reportaż • z pomocą nauczyciela wskazuje symbole i alegorie w omawianych tekstach kultury • zna terminy adaptacja filmowa i adaptacja teatralna • wymienia osoby uczestniczące w procesie powstawania przedstawienia teatralnego oraz filmu (reżyser, aktor, scenograf, charakteryzator, scenarzysta, kostiumolog) • zauważa najważniejsze związki między dziełem literackim a innym tekstem kultury • wspólnie z innymi dokonuje przekładu intersemiotycznego tekstów kultury i interpretacji zjawisk 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w balladzie i satyrze elementy typowe dla różnych rodzajów literackich • wyszukuje informacje w tekście popularnonaukowym, naukowym, publicystycznym, indeksie i przypisach, wykorzystuje do pracy spis treści • wyszukuje i zapisuje cytaty z poszanowaniem praw autorskich, sporządza prosty przypis • wymienia i rozpoznaje gatunki dziennikarskie: wywiad, felieton, artykuł, reportaż • analizuje proste symbole i alegorie występujące w poznanych tekstach kultury • rozpoznaje adaptację filmową i teatralną, wie, czym się one różnią od oryginalnego tekstu • określa rolę osób uczestniczących w procesie powstawania przedstawienia teatralnego oraz filmu (reżyser, aktor, scenograf, charakteryzator, scenarzysta, producent, operator, dźwiękowiec, rekwizytor, 	<p>poszczególnych rodzajów dramatu</p> <ul style="list-style-type: none"> • interpretuje głosowo dialogi ze scenariuszy, rozumie budowę i treść dramatu • omawia cechy literatury dydaktycznej, wymienia cechy bajki • omawia w balladzie i satyrze elementy typowe dla różnych rodzajów literackich • wyszukuje informacje w tekście popularnonaukowym, naukowym, publicystycznym, indeksie i przypisach • wykorzystuje do pracy spis treści, wyszukuje i zapisuje cytaty z poszanowaniem praw autorskich, sporządza przypis, wyszukuje i porównuje informacje w różnych tekstach, m.in. popularnonaukowych i naukowych • dostrzega różnice stylu i intencji między tekstem literackim, naukowym i popularnonaukowym, wyszukuje w nich potrzebne informacje 	<p>dramatu: akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog (w tym monolog wewnętrzny) i dialog, zna cechy tragedii, komedii i dramatu właściwego, potrafi zakwalifikować utwory dramatyczne do poszczególnych rodzajów dramatu, odróżnia dramat od inscenizacji i adaptacji</p> <ul style="list-style-type: none"> • proponuje własną interpretację głosową dialogów ze scenariuszy, rozumie budowę i treść dramatu • omawia cechy literatury dydaktycznej, podaje przykłady utworów należących do literatury dydaktycznej, wymienia cechy bajki • wskazuje, jaką funkcję pełnią w balladzie i satyrze elementy typowe dla różnych rodzajów literackich • wyszukuje informacje w tekście popularnonaukowym, naukowym, publicystycznym, indeksie i przypisach; wykorzystuje do pracy spis 	
---	---	--	---	--

<p>społecznych w ramach różnych projektów grupowych</p> <ul style="list-style-type: none"> • wie, czym jest aforyzm i anegdota • z pomocą nauczyciela wskazuje w cudzej wypowiedzi (w tym literackiej) elementy retoryki: powtórzenia, pytania retoryczne, apostrofy, wyliczenia, wykrzyknienia • identyfikuje styl oficjalny, nieoficjalny (potoczny), urzędowy (mówiony i pisany) i artystyczny 	<p>inspicjent, sufler, statysta, oświetleniowiec, kostiumolog)</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzega związki między dziełem literackim a innym tekstem kultury (np. obrazem, plakatem, dziełem muzycznym, rzeźbą) • wspólnie z innymi lub samodzielnie dokonuje przekładu intersemiotycznego tekstów kultury i interpretacji wybranych zjawisk społecznych oraz prezentuje je w ramach różnych projektów grupowych • rozpoznaje aforyzm i anegdotę • w cudzej wypowiedzi (w tym literackiej) zauważa elementy retoryki: powtórzenia, pytania retoryczne, apostrofy wyliczenia, wykrzyknienia • rozpoznaje językowe i pozajęzykowe środki perswazji, np. w reklamie prasowej • dostrzega funkcje środków pozajęzykowych w sztuce teatralnej i filmie 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i rozpoznaje gatunki dziennikarskie: wywiad, felieton, artykuł, reportaż, podaje cechy tych gatunków, uzasadnia przynależność tekstu prasowego do publicystyki • analizuje i podejmuje próby odczytania symboli i alegorii występujących w poznanych tekstach kultury ocenia adaptację filmową i teatralną, muzyczną i inne; krytycznie wypowiada się na jej temat, odwołując się do jej struktury i treści • analizuje związki między dziełem literackim a innym tekstem kultury (np. obrazem, plakatem, dziełem muzycznym, rzeźbą) • samodzielnie dokonuje przekładu intersemiotycznego tekstów kultury i interpretacji wybranych zjawisk społecznych oraz prezentuje je w ramach różnych projektów grupowych • interpretuje aforyzm i anegdotę • w cudzej wypowiedzi (w tym literackiej) zauważa 	<p>treści, wyszukuje i zapisuje cytaty</p> <p>z poszanowaniem praw autorskich, sporządza przypis, wyszukuje i porównuje informacje w różnych tekstach, m.in. popularnonaukowych i naukowych – używa ich do własnych celów</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma świadomość różnic stylu i intencji między tekstem literackim, naukowym, popularnonaukowym i publicystycznym • wymienia i rozpoznaje gatunki dziennikarskie: wywiad, felieton, artykuł, reportaż; podaje cechy tych gatunków, uzasadnia przynależność tekstu prasowego do publicystyki; w wypowiedziach świadomie i konsekwentnie stosuje nazwy gatunków publicystycznych; wie, czym publicystyka różni się od literatury • analizuje i interpretuje symbole i alegorie występujące w tekstach kultury, określa ich funkcje 	
--	--	---	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje na typowych przykładach styl oficjalny, nieoficjalny (potoczny), urzędowy (mówiony i pisany) i artystyczny • potrafi nazwać, pejzaż, portret, scenę rodzajową, martwą naturę 	<p>elementy retoryki: powtórzenia, pytania retoryczne, apostrofy wyliczenia, wykrzyknienia; analizuje wybrane z nich</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje i omawia językowe i pozajęzykowe środki perswazji, np. w reklamie • analizuje funkcje środków pozajęzykowych w sztuce teatralnej i filmie • wyróżnia w tekście cechy stylu oficjalnego, nieoficjalnego (potocznego), urzędowego (mówionego i pisanego) i artystycznego • interpretuje pejzaż, portret, scenę rodzajową, martwą naturę; wie, czym się różnią, dostrzega ważne elementy i wybrane konteksty dzieła malarskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, czym się różni adaptacja od oryginalnego tekstu; analizuje zamysł pisarza i twórców adaptacji • określa i ocenia rolę osób uczestniczących w procesie powstawania przedstawienia teatralnego oraz filmu (reżyser, aktor, scenograf, charakteryzator, scenarzysta, producent, operator, dźwiękowiec, rekwizytor, inspicjent, sufler, statysta, oświetleniowiec, kostiumolog) • wnikliwie, korzystając z różnych źródeł informacji, analizuje związki między dziełem literackim a innym tekstem kultury (np. obrazem, plakatem, dziełem muzycznym, rzeźbą) • samodzielnie dokonuje przekładu intersemiotycznego tekstów kultury i interpretacji wybranych zjawisk społecznych oraz prezentuje je w ramach różnych projektów, samodzielnych lub grupowych, podejmuje w nich tematy związane z historią, filozofią, sztuką 	
--	--	--	--	--

			<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje aforyzm i anegdotę • w cudzej wypowiedzi (w tym literackiej) analizuje i omawia elementy retoryki: powtórzenia, pytania retoryczne, apostrofy, wyliczenia, wykrzyknienia • wnikliwie analizuje językowe i pozajęzykowe środki perswazji (np. w reklamie prasowej), reaguje adekwatnie do nich, nie ulega im niepotrzebnie • dostrzega i omawia funkcje środków pozajęzykowych w sztuce teatralnej i filmie • wskazuje elementy stylu oficjalnego, nieoficjalnego (potocznego), urzędowego (mówionego i pisanego) i artystycznego w tekstach, np. literackich, i określa ich funkcję • interpretuje pejzaż, portret, scenę rodzajową, martwą naturę; wybiera i omawia konteksty związane z analizowanym dziełem 	
5. Tworzenie wypowiedzi (elementy retoryki, mówienie i pisanie). Uczeń:				
• pisze na temat, stara się zachować poprawność	• pisze na temat, starając się zachować przejrzystą kompozycję logicznej i	• pisze na temat, stosując przejrzystą kompozycję logicznej wypowiedzi,	• pisze wyczerpująco i na temat, stosując funkcjonalną, urozmaiconą	• samodzielnie buduje spójne, logiczne, rzeczowe wypowiedzi na podany

<p>językową, ortograficzną i interpunkcyjną tekstu</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna najważniejsze zasady interpunkcji zdania pojedynczego, złożonego i wielokrotnie złożonego, stara się je stosować w praktyce, popełnione błędy nie uniemożliwiają zrozumienia całości tekstu, • układa tekst o trójdzielnej kompozycji z uwzględnieniem akapitów, stosuje cytaty • stara się o estetyczny zapis wypowiedzi • sporządza w różnych formach notatkę dotyczącą wysłuchanej wypowiedzi • redaguje zrozumiałe ogłoszenie, zaproszenie, zawiadomienie, pozdrowienia, życzenia, gratulacje, dedykację, uwzględniając w nich najważniejsze, niezbędne elementy oraz właściwy zapis graficzny • tworzy plan dłuższej wypowiedzi • formułuje treść sms-a, e-maila, starając się o ich poprawny zapis 	<p>spójnej wypowiedzi, pisze teksty zrozumiałe i klarowne, wyraża opinię i podaje argumenty na poparcie własnego stanowiska</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje dbałość o poprawność językową, stylistyczną, ortograficzną i interpunkcyjną tekstu, zna najważniejsze zasady interpunkcji zdania pojedynczego, złożonego i wielokrotnie złożonego, stara się je stosować w praktyce • układa tekst o trójdzielnej kompozycji, stosuje akapity, dba o spójne nawiązania między poszczególnymi częściami wypowiedzi • wykazuje dbałość o estetykę zapisu • sporządza w różnych formach notatkę dotyczącą treści przeczytanego tekstu • redaguje ogłoszenie, zaproszenie, zawiadomienie, pozdrowienia, życzenia, gratulacje, dedykację, uwzględniając w nich z reguły wszystkie elementy i właściwy zapis graficzny 	<p>polemizuje ze stanowiskiem innych, formułuje rzeczowe argumenty poparte przykładami</p> <ul style="list-style-type: none"> • zachowuje poprawność językową, stylistyczną, ortograficzną i interpunkcyjną tworzonego tekstu, stosuje najważniejsze zasady interpunkcji zdania pojedynczego, złożonego i wielokrotnie złożonego, pisze przeważnie teksty wyczerpujące temat, zrozumiałe, klarowne • układa tekst o trójdzielnej kompozycji z uwzględnieniem akapitów, stosuje cytaty i potrafi go wprowadzić do tekstu, pamiętając o cudzysłowie oraz nawiązaniu, dba o spójne nawiązania między poszczególnymi częściami wypowiedzi, w tym w przemówieniu • zachowuje estetykę zapisu • dobiera formę notatki dotyczącej wysłuchanej wypowiedzi do własnych potrzeb • redaguje poprawne ogłoszenie, zaproszenie, 	<p>kompozycję, logikę wypowiedzi</p> <ul style="list-style-type: none"> • zachowuje poprawność językową, stylistyczną, ortograficzną i interpunkcyjną tworzonego tekstu, stosuje zasady interpunkcji zdania pojedynczego, złożonego i wielokrotnie złożonego, pisze teksty wyczerpujące temat, zrozumiałe, klarowne • zachowuje przemyślaną, trójdzielną kompozycję dłuższej wypowiedzi, w tym w przemówieniu; konsekwentnie i logicznie stosuje akapity, dba o spójne, ciekawe nawiązania między poszczególnymi częściami wypowiedzi • zachowuje estetykę zapisu, jego teksty są poprawne, przejrzyste i czytelne • posługując się bogatym słownictwem, poprawnie redaguje różne formy wypowiedzi, m.in. opowiadanie z elementami dialogu i monologu, opisu, charakterystyki, zróżnicowane stylistycznie i funkcjonalnie opisy, recenzję 	<p>temat, w których przedstawia własne, ciekawe stanowisko lub płynnie dowodzi przyjętej racji za pomocą popartych przykładami argumentów uwzględniających różne konteksty kulturowe</p> <ul style="list-style-type: none"> • tworzy oryginalne notatki, posługując się bogatym słownictwem • podejmuje próby własnej twórczości literackiej, świadomie stosując różnorodne środki stylistyczne, parafrazuje utwory znanych twórców • pisze wypowiedzi oryginalne pod względem sposobu ujęcia tematu; wykazuje się szczególną dbałością o poprawność językową, bezbłędny zapis, logiczną i pomysłową kompozycję; jego język charakteryzuje się własnym stylem lub jego zaczątkami • aktywnie uczestniczy w realizacji projektów, będąc przewodniczącym grup projektowych lub pełniąc inną ważną dla danego projektu funkcję
---	---	---	---	---

<p>ortograficzny, dodaje komentarz do przeczytanej informacji elektronicznej</p> <ul style="list-style-type: none"> • streszcza, skraca tekst (w tym tekst popularnonaukowy), poprawnie przytaczając większość zagadnień • pisze schematyczny opis, charakterystykę, sprawozdanie, list nieoficjalny i oficjalny • tworzy krótką wypowiedź o charakterze argumentacyjnym • w rozprawce z pomocą nauczyciela formułuje tezę, hipotezę oraz argumenty, odróżnia przykład od argumentu, wnioskuje, stara się stosować właściwe rozprawce słownictwo • pisze proste opowiadanie odtwórcze i twórcze; wie, jak umieścić dialog w tekście • stosuje narrację pierwszo- i trzecioosobową • opisuje i charakteryzuje siebie, postaci rzeczywiste i fikcyjne, porównuje wybrane cechy bohaterów literackich i rzeczywistych 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy plan ramowy i szczegółowy dłuższej wypowiedzi • formułuje treść sms-a, e-maila, stosując poprawny zapis ortograficzny, dodaje poprawny komentarz do przeczytanej informacji elektronicznej • streszcza, skraca, parafrazuje tekst (w tym tekst naukowy i popularnonaukowy), poprawnie i samodzielnie przytaczając większość zagadnień • pisze opis, charakterystykę, sprawozdanie, list nieoficjalny i oficjalny, zgodnie z cechami gatunkowymi tekstów • tworzy krótką wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, w rozprawce formułuje tezę, hipotezę oraz argumenty, dobiera przykłady do argumentów, podejmuje próbę wnioskowania, stosuje właściwe rozprawce słownictwo, rozróżnia rozprawkę z tezą od rozprawki z hipotezą 	<p>zawiadomienie, pozdrowienia, życzenia, gratulacje, dedykację, apel, uwzględniając w nich wszystkie elementy i właściwy zapis graficzny</p> <ul style="list-style-type: none"> • tworzy plan ramowy i szczegółowy dłuższej wypowiedzi, uwzględniając w nim najważniejsze zagadnienia, zgodnie z funkcją tworzonego tekstu • formułuje treść sms-a, e-maila, stosując poprawny zapis ortograficzny; dodaje poprawny komentarz do przeczytanej informacji elektronicznej • streszcza, skraca, parafrazuje tekst (w tym tekst naukowy i popularnonaukowy), poprawnie i samodzielnie przytaczając większość zagadnień, zgodnie z funkcją skracanego czy przekształcanego tekstu • pisze poprawne opis, charakterystykę, sprawozdanie, list nieoficjalny i oficjalny, dziennik, pamiętnik, zgodnie 	<p>i notatkę (różnorodne postaci)</p> <ul style="list-style-type: none"> • redaguje poprawne ogłoszenie, zaproszenie, zawiadomienie, pozdrowienia, życzenia, gratulacje, dedykację, apel, uwzględniając w nich wszystkie elementy i właściwy zapis graficzny i funkcję tekstu • tworzy plan ramowy i rozbudowany szczegółowy dłuższej wypowiedzi • formułuje treść sms-a, e-maila, stosując poprawny zapis ortograficzny, dodaje trafny, przemyślany komentarz do przeczytanej informacji elektronicznej • streszcza, skraca, parafrazuje tekst (w tym tekst naukowy i popularnonaukowy), poprawnie i samodzielnie przytaczając zagadnienia • pisze opis, charakterystykę, sprawozdanie, list nieoficjalny i oficjalny, dziennik, pamiętnik, zgodnie z cechami gatunkowymi tekstów, stylizuje język, np. listu na język dawnych epok 	<ul style="list-style-type: none"> • proponuje tematy rozmów odnoszące się do omawianych utworów • aktywnie uczestniczy w dyskusji jako dyskutant lub przewodniczący, rzeczowo przedstawia swoje stanowisko i wnioski, formułuje oryginalne, przemyślane sądy i spostrzeżenia • interpretuje głosowo wygłaszany z pamięci lub czytany tekst, uwzględniając funkcję zastosowanych środków stylistycznych, charakter tekstu, konteksty • przejawia szczególną dbałość o kulturę słowa • oceniając pracę innych, przedstawia krytyczną, rzeczową refleksję wynikającą z wnikliwej analizy wykonanych zadań i erudycji polonistycznej, pozostaje przy tym bezstronny i życzliwy
---	---	---	---	--

<ul style="list-style-type: none"> • pisze swój życiorys, CV, a z pomocą nauczyciela podanie i list motywacyjny we własnej sprawie • przygotowuje prosty wywiad, zachowując jego układ (pytania – odpowiedzi) • opisuje elementy dzieła malarskiego, grafiki, plakatu, rzeźby, fotografii, wykorzystuje w nich z pomocą nauczyciela podane konteksty • wspólnie z innymi uczniami pisze scenariusz na podstawie dzieła literackiego lub twórczy, zapisuje w nim dialogi • pisze prostą, schematyczną recenzję książki/filmu/przedstawienia • mówi na temat • wyraża swoje zdanie i umie je krótko, ale logicznie uzasadnić • w tekstach mówionych zachowuje poprawność akcentowania wyrazów i zdań, dba o poprawną wymowę, nie popełnia wielu rażących błędów językowych, jego 	<ul style="list-style-type: none"> • pisze opowiadanie odtwórcze i twórcze; umieszcza dialog w tekście • stosuje, w zależności od potrzeb tworzonego przez niego tekstu, narrację pierwszo- lub trzecioosobową • w tekstach własnych wykorzystuje różne formy wypowiedzi, w tym opis sytuacji, opis przeżyć, charakterystykę • opisuje i charakteryzuje siebie, postaci rzeczywiste i fikcyjne, porównuje najważniejsze cechy bohaterów literackich i rzeczywistych • samodzielnie pisze swój życiorys, CV, podanie i list motywacyjny we własnej sprawie • przeprowadza i zapisuje wywiad, stosuje właściwy zapis graficzny • opisuje dzieło malarskie, grafikę, plakat, rzeźbę, fotografię z odniesieniem do odpowiednich kontekstów; odczytuje wybrane sensy przenośne w różnych tekstach kultury 	<p>z cechami gatunkowymi tekstów i funkcją tekstu</p> <ul style="list-style-type: none"> • tworzy wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, w rozprawce formułuje tezę, hipotezę oraz argumenty, samodzielnie podaje przykłady do argumentów, wnioskuje, stosuje właściwe rozprawce słownictwo • w opowiadaniu odtwórczym i twórczym stosuje elementy charakterystyki pośredniej, wprowadza realia epoki w tekście odwołującym się do minionych epok • stosuje, w zależności od potrzeb tworzonego przez niego tekstu, narrację pierwszo- lub trzecioosobową • w tekstach własnych swobodnie wykorzystuje różne formy wypowiedzi, w tym opis sytuacji, opis przeżyć wewnętrznych, mowę zależną i niezależną w celu dynamizowania akcji i charakteryzowania bohatera • opisuje i charakteryzuje siebie, postaci rzeczywiste i 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, odwołując się do kontekstów, np. historycznego, biograficznego, kulturowego; w rozprawce swobodnie formułuje tezę, hipotezę oraz wnikliwie argumenty; samodzielnie podaje przykłady do argumentów; wnioskuje, dobierając słownictwo właściwe rozprawce • w opowiadaniu odtwórczym i twórczym indywidualizuje język bohatera, wprowadza nieszablonowe rozwiązania kompozycyjne • w tekstach własnych swobodnie i celowo wykorzystuje różne formy wypowiedzi, w tym opis sytuacji, opis przeżyć wewnętrznych, mowę zależną i niezależną w celu dynamizowania akcji i charakteryzowania bohatera • wnikliwie opisuje i charakteryzuje siebie, postaci rzeczywiste i fikcyjne, 	
--	---	--	---	--

<p>wypowiedź jest komunikatywna</p> <ul style="list-style-type: none"> • wygłasza krótki monolog, podejmuje próbę wygłoszenia przemówienia oraz próby uczestniczenia w dyskusji • wygłasza z pamięci tekst poetycki 	<ul style="list-style-type: none"> • pisze prosty scenariusz na podstawie dzieła literackiego lub twórczy, zapisuje w nim dialogi i didaskalia • pisze schematyczną recenzję książki/filmu/przedstawienia, uwzględniając w niej swoją opinię • płynnie mówi na podany temat, starając się zachować zasady poprawności językowej i stylistycznej • wyraża swoje zdanie i umie je logicznie uzasadnić, odnosi się do cudzych poglądów i poznanych idei • zna zasady poprawnej wymowy oraz norm dotyczących akcentowania wyrazów i zdań, zna wyjątki w akcentowaniu wyrazów • wygłasza poprawny monolog, krótkie przemówienie, stara się uczestniczyć w dyskusji • uczestniczy w dyskusji zgodnie z zasadami kultury • rozróżnia środki językowe w zależności od adresata wypowiedzi w oficjalnych 	<p>fikcyjne, porównuje cechy bohaterów literackich i rzeczywistych</p> <ul style="list-style-type: none"> • posługuje się stylem urzędowym, samodzielnie pisze swój życiorys, CV, podanie i list motywacyjny • przeprowadza i zapisuje wywiad, stosuje w nim właściwy zapis graficzny, stara się formułować ciekawe pytania, wykorzystuje zdobytą z różnych źródeł wiedzę na temat podjęty w rozmowie • opisuje dzieło malarskie, grafikę, plakat, rzeźbę, fotografię z odniesieniem do odpowiednich kontekstów; odczytuje sensy przenośne w wybranych tekstach kultury, podejmuje próbę interpretacji tekstu kultury, np. obrazu, plakatu, grafiki • pisze scenariusz na podstawie dzieła literackiego lub twórczy, zapisuje w nim dialogi i didaskalia • pisze recenzję książki/filmu/przedstawienia, uwzględniając w niej swoją opinię oraz podstawowe 	<p>porównuje cechy bohaterów literackich i rzeczywistych, ocenia i wartościuje ich zachowania i postawy w odniesieniu do ogólnie przyjętych norm moralnych</p> <ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie pisze życiorys, CV, podanie i list motywacyjny • przeprowadza i zapisuje wywiad, stosuje w nim właściwy zapis graficzny, dba o ciekawe pytania, wykorzystuje zdobytą z różnych źródeł wiedzę na temat podjęty w rozmowie • opisuje dzieło malarskie, grafikę, plakat, rzeźbę, fotografię z odniesieniem do odpowiednich kontekstów; odczytuje sensy przenośne w wybranych tekstach kultury, interpretuje tekst kultury, np. obrazu, plakatu, grafiki • pisze scenariusz na podstawie własnych pomysłów • pisze wyczerpującą temat recenzję książki/filmu/przedstawienia, uwzględniając w niej swoją opinię i operując właściwym 	
---	---	--	---	--

	<p>i nieoficjalnych sytuacjach mówienia</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna i stosuje językowe sposoby osiągnięcia porozumienia, stosuje zasady etykiety językowej i przestrzega zasad etyki mowy • dostrzega zjawisko brutalności słownej, kłamstwo i manipulację • recytuje z pamięci tekst poetycki, podejmuje próbę interpretacji głosowej z uwzględnieniem tematu i wyrażanych emocji • uczestniczy w omówieniu recytacji własnej, koleżanek i kolegów 	<p>słownictwo związane z dziedziną recenzowanego zjawiska</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyraża swoje zdanie i umie je logicznie uzasadnić, odnosi się do cudzych poglądów i poznanych idei • stosuje się do zasad poprawnej wymowy oraz norm dotyczących akcentowania wyrazów i zdań, zna i stosuje wyjątki w akcentowaniu wyrazów • wygłasza poprawny monolog, przemówienie, aktywnie uczestniczy w dyskusji • prezentuje w dyskusji swoje stanowisko, rozwija je odpowiednio dobranymi argumentami, świadomie stosuje retoryczne środki wyrazu • uczestniczy w dyskusji zgodnie z zasadami kultury, logicznie formułuje argumenty • potrafi zastosować środki językowe w zależności od adresata wypowiedzi w oficjalnych i nieoficjalnych sytuacjach mówienia 	<p>dla recenzji słownictwem, omawia krytycznie elementy tekstu kultury, stosując odpowiednio dobrane słownictwo</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyraża własne zdanie, trafnie polemizuje ze stanowiskiem innych, formułuje rzeczowe i samodzielne argumenty poparte celnie dobranymi przykładami, np. wprowadza cytaty z tekstów filozoficznych, sentencje, przysłowia na poparcie swojego stanowiska • stosuje się do zasad poprawnej wymowy oraz norm dotyczących akcentowania wyrazów i zdań, zna i stosuje wyjątki w akcentowaniu wyrazów, unika regionalizmów i elementów gwary środowiskowej, które są niezgodne z normą językową • wygłasza poprawny, ciekawy monolog, przemówienie, uczestniczy w dyskusji, posługując się wieloma środkami wyrazu • wyraża swoje zdanie i umie je logicznie uzasadnić, 	
--	--	--	--	--

		<ul style="list-style-type: none">• zna i stosuje językowe sposoby osiągnięcia porozumienia, zasady etykiety językowej i przestrzega zasad etyki mowy• reaguje z zachowaniem zasad kultury na zjawisko brutalności słownej, kłamstwo i manipulację• recytuje z pamięci tekst poetycki, interpretując go z uwzględnieniem tematu i wyrażanych emocji• ocenia recytację własną, koleżanek i kolegów i przedstawia uzasadnienie swojej oceny	<p>czynnie się odnosi do cudzych poglądów i poznanych idei</p> <ul style="list-style-type: none">• aktywnie uczestniczy w dyskusji, używając środków językowych wyrażających stosunek mówiącego do przedstawianych treści; nawiązując do wypowiedzi przedmówców, podejmuje próby prowadzenia dyskusji• dobiera i stosuje różnorodne środki językowe odpowiednio do sytuacji i odbiorcy oraz rodzaju komunikatu• prezentuje w dyskusji swoje stanowisko, rozwija je odpowiednio dobranymi, przemyślanymi argumentami, świadomie stosuje retoryczne środki wyrazu• stosuje środki językowe w zależności od adresata wypowiedzi w oficjalnych i nieoficjalnych sytuacjach mówienia odpowiednio do sytuacji i odbiorcy oraz rodzaju komunikatu• zna i swobodnie stosuje językowe sposoby osiągnięcia porozumienia, zasady	
--	--	--	---	--

			<p>etykiety językowej i przestrzega zasad etyki mowy</p> <ul style="list-style-type: none"> • reaguje swobodnie i z zachowaniem zasad kultury na zjawisko brutalności słownej, kłamstwo i manipulację • recytuje z pamięci teksty poetyckie, interpretując je głosowo z uwzględnieniem tematu i wyrażanych emocji oraz na przykład przez poprawne stosowanie pauz w tekście zawierającym przerzutnie • krytycznie ocenia recytację własną, koleżanek i kolegów; przedstawia rzeczowe, wnikliwe, bezstronne i życzliwe uzasadnienie swojej oceny • płynnie mówi na podany temat, zachowując zasady poprawności językowej i stylistycznej; udowadnia swoje racje za pomocą rzeczowych argumentów ułożonych w logiczny wywód 	
6. Kształcenie językowe (gramatyka języka polskiego, komunikacja językowa i kultura języka, ortografia i interpunkcja). Uczeń:				
• zna podstawowe zasady ortograficzne (u, ó, ź, rz, ch,	• zna zasady ortograficzne (u, ó, ź, rz, ch, h, om, on, em,	• sprawnie stosuje w praktyce zasady	Umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie:	• wykorzystując wiedzę o języku, odczytuje sensy

<p>h, om, on, em, en, ą, ę, pisownia przedrostków, wielka i mała litera, zasady dotyczące pisowni zakończeń wyrazów, oznaczenia miękkości spółgłosek) i najważniejsze wyjątki od nich, stara się stosować je w praktyce, w razie problemów korzysta ze słownika ortograficznego</p> <ul style="list-style-type: none"> • wie, czym jest błąd językowy, stara się stosować podstawowe zasady poprawności językowej, a w razie wątpliwości korzysta ze słowników, przede wszystkim słownika języka polskiego, słownika poprawnej polszczyzny oraz słownika frazeologicznego • ma podstawową wiedzę (stosuje ją w praktyce samodzielnie lub z niewielką pomocą) z zakresu gramatyki języka polskiego: <ul style="list-style-type: none"> – fonetyki – zna różnicę między głoską a literą; rozróżnia samogłoski i spółgłoski, głoski dźwięczne, bezdźwięczne, ustne, nosowe, twarde i miękkie; wskazuje upodobnienia pod względem dźwięczności i uproszczenia grup spółgłoskowych, utratę dźwięczności (np. w parach 	<p>en, ą, ę, pisownia przedrostków, wielka i mała litera, zasady dotyczące pisowni zakończeń wyrazów, oznaczenia miękkości głosek) i wyjątki od nich, stosuje je w praktyce, w razie problemów korzysta ze słownika ortograficznego</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzega większość błędów językowych, korzysta z różnych źródeł, by je skorygować • stosuje w tworzonych tekstach podstawową wiedzę językową z zakresu fonetyki, słowotwórstwa, fleksji i składni • ma podstawową wiedzę i stosuje ją w praktyce na typowych przykładach z zakresu: <ul style="list-style-type: none"> – fonetyki – zna różnicę między głoską a literą; rozróżnia samogłoski i spółgłoski, głoski dźwięczne, bezdźwięczne, ustne, nosowe, twarde i miękkie; wskazuje upodobnienia pod względem dźwięczności i uproszczenia grup spółgłoskowych, utratę dźwięczności w wygłosie w 	<p>ortograficzne (u, ó, ż, rz, ch, h, om, on, em, en, ą, ę, pisownia przedrostków, wielka i mała litera, zasady dotyczące pisowni zakończeń wyrazów, oznaczenia miękkości głosek), w razie wątpliwości korzysta ze słownika ortograficznego</p> <ul style="list-style-type: none"> • koryguje błędy językowe w tworzonym przez siebie tekście, analizuje i porównuje przy tym wiedzę z różnych źródeł informacji • analizuje elementy językowe w tekstach kultury (np. w reklamach, plakacie, piosence), wykorzystując wiedzę o języku w zakresie fonetyki, słowotwórstwa, fleksji i składni • ma wiedzę, którą stosuje w praktyce, z zakresu: <ul style="list-style-type: none"> – fonetyki – zna różnicę między głoską a literą; rozróżnia samogłoski i spółgłoski, głoski dźwięczne, bezdźwięczne, ustne, nosowe, twarde, miękkie; wskazuje upodobnienia pod względem dźwięczności i uproszczenia grup spółgłoskowych, zjawiska 	<ul style="list-style-type: none"> • stosowania w praktyce zasad ortograficznych (u, ó, ż, rz, ch, h, om, on, em, en, ą, ę, pisownia przedrostków, wielka i mała litera, zasady dotyczące pisowni zakończeń wyrazów, oznaczenia miękkości głosek), korzysta ze słownika ortograficznego, by wyjaśnić wątpliwości dotyczące wyrazów rzadkich, o nietypowej pisowni • dostrzegania i korekty błędów językowych w tworzonym przez siebie tekście • analizy elementów językowych w tekstach kultury (np. w reklamach, plakacie, piosence), z wykorzystaniem wiedzy o języku w zakresie fonetyki, słowotwórstwa, fleksji i składni • ma wiedzę, którą płynnie stosuje w praktyce, z zakresu: <ul style="list-style-type: none"> – fonetyki – zna różnicę między głoską a literą; rozróżnia samogłoski i spółgłoski, głoski dźwięczne, bezdźwięczne, ustne, nosowe, twarde, miękkie; 	<p>symboliczne i przenośne w tekstach kultury jako efekt świadomego kształtowania warstwy stylistycznej wypowiedzi</p> <ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie poszerza wiedzę językową i wykorzystuje ją we własnych wypowiedziach
--	---	---	--	--

<p>p-b, t-d itd.), ustne, nosowe, twarde i miękkie; wie, na czym polega zjawisko upodobnień pod względem dźwięczności i uproszczeń grup spółgłoskowych, utraty dźwięczności w wygłosie, dostrzega rozbieżności między mową a pismem, – słowotwórstwa i słownictwa – wie, czym są wyraz podstawowy i pochodny, podstawa słowotwórcza, formant, rdzeń, rodzina wyrazów i rozpoznaje je na przykładach omawianych na lekcji, rozumie różnicę między wyrazem pokrewnym a bliskoznacznym, dostrzega zróżnicowanie formantów pod względem ich funkcji, rozumie różnicę między realnym a słowotwórczym znaczeniem wyrazów, odróżnia typy wyrazów złożonych, zna typy skrótów i skrótowców oraz stosuje zasady interpunkcji w ich zapisie, zna i rozumie znaczenie wybranych przysłów, powiedzeń,</p>	<p>poznanych przykładach, dostrzega rozbieżności między mową a pismem i zgodnie z tym zapisuje wyrazy, w których rozbieżności te występują, – słowotwórstwa i słownictwa – wie, czym są wyraz podstawowy i pochodny, podstawa słowotwórcza, formant, rdzeń, rodzina wyrazów i rozpoznaje je na typowych przykładach; rozumie różnicę między wyrazem pokrewnym a bliskoznacznym, dostrzega zróżnicowanie formantów pod względem ich funkcji, rozumie różnicę między realnym a słowotwórczym znaczeniem wyrazów, odróżnia typy wyrazów złożonych, zna typy skrótów i skrótowców i stosuje zasady interpunkcji w ich zapisie, stosuje w swoich wypowiedziach przysłowia, powiedzenia, frazeologizmy itp., potrafi podać przykłady synonimów, homonimów, antonimów, wskazuje wyrazy rodzime i zapożyczone;</p>	<p>utraty dźwięczności w wygłosie, dostrzega rozbieżności między mową a pismem i zgodnie z tym zapisuje wyrazy, w których te rozbieżności występują, – słowotwórstwa i słownictwa – rozpoznaje wyraz podstawowy i pochodny, podstawę słowotwórczą, formant, rdzeń, tworzy rodzinę wyrazów; odróżnia wyraz pokrewny od bliskoznacznego, stosuje poprawnie formanty do tworzenia wyrazów pochodnych, umie je nazwać, rozpoznaje wyrazy złożone słowotwórczo, wskazuje różnicę między realnym a słowotwórczym znaczeniem wyrazów; zna typy skrótów i skrótowców i stosuje zasady interpunkcji w ich zapisie, świadomie stosuje w swoich wypowiedziach popularne przysłowia, powiedzenia, frazeologizmy we właściwym kontekście itp., rozróżnia synonimy, homonimy,</p>	<p>wie, na czym polega zjawisko upodobnień pod względem dźwięczności, uproszczeń grup spółgłoskowych, utraty dźwięczności w wygłosie; ma świadomość rozbieżności między mową a pismem i świadomie to wykorzystuje, dbając o poprawność ortograficzną pisanych tekstów, – słowotwórstwa i słownictwa – rozpoznaje wyraz podstawowy i pochodny, podstawę słowotwórczą, formant, rdzeń, tworzy rodzinę wyrazów; odróżnia wyraz pokrewny od bliskoznacznego, poprawnie stosuje formanty do tworzenia wyrazów pochodnych, umie je nazwać, rozpoznaje wyrazy złożone słowotwórczo, wskazuje różnicę między realnym a słowotwórczym znaczeniem wyrazów, zna typy skrótów i skrótowców oraz stosuje zasady interpunkcji w ich zapisie; świadomie stosuje</p>	
---	--	---	--	--

<p>frazeologizmów itp., z pomocą nauczyciela odróżnia synonimy, antonimy, homonimy, rozpoznaje wyrazy rodzime i zapożyczone, zna pojęcia treść i zakres wyrazu, język ogólnonarodowy, gwara, dialekt, – fleksji – rozpoznaje na typowych przykładach części mowy: odmienne – rzeczownik (z podziałem na osobowy, nieosobowy, żywotny, nieżywotny, pospolity, własny), czasownik (dokonany, niedokonany, czasownik w stronie czynnej, biernej i zwrotnej), przymiotnik, liczebnik (i jego rodzaje), potrafi je odmieniać, w wyrazach oddziela temat od końcówki; rozpoznaje na typowych przykładach nieodmienne części mowy – przysłówki (w tym odprzymiotnikowy), samodzielne i niesamodzielne (spójnik, partykuła, przyimek), stara się stosować wiedzę o częściach mowy w</p>	<p>rozumie różnice między treścią a zakresem wyrazu, w parze wyrazów potrafi wskazać wyraz o bogatszej treści i mniejszym zakresie, a także o uboższej treści i większym zakresie, wyjaśnia pojęcia: język ogólnonarodowy, gwara, dialekt, – fleksji – rozpoznaje części mowy: odmienne – rzeczownik (z podziałem na osobowy, nieosobowy, żywotny, nieżywotny, pospolity, własny), czasownik (dokonany, niedokonany, czasownik w stronie czynnej, biernej i zwrotnej), przymiotnik, liczebnik (i jego rodzaje), potrafi je odmieniać, oddziela temat od końcówki w wyrazach, w których występują oboczności; rozpoznaje nieodmienne części mowy – przysłówki (w tym odprzymiotnikowy), samodzielne i niesamodzielne (spójnik, partykuła, przyimek), stara się stosować wiedzę</p>	<p>antonimy, wskazuje wyrazy rodzime i zapożyczone; wyjaśnia różnice między treścią a zakresem wyrazu, różnicuje wyrazy ze względu na ich treść i zakres, odróżnia język ogólnonarodowy od gwary i dialektu, – fleksji – nazywa i odmienia odmienne części mowy: rzeczownik (z podziałem na osobowy, nieosobowy, żywotny, nieżywotny, pospolity, własny), czasownik (dokonany, niedokonany, czasownik w stronie czynnej, biernej i zwrotnej), przymiotnik, liczebnik (i jego rodzaje); oddziela temat od końcówki, także w wyrazach, w których występują oboczności; nazywa nieodmienne części mowy: przysłówki (w tym odprzymiotnikowy), samodzielne i niesamodzielne (spójnik, partykuła, przyimek, wykrzyknik); stosuje wiedzę o częściach mowy w poprawnym zapisie: głosek dźwięcznych i</p>	<p>w swoich wypowiedziach popularne przysłowia, powiedzenia, frazeologizmy we właściwym kontekście itp., rozróżnia synonimy, homonimy, antonimy, wskazuje wyrazy rodzime i zapożyczone; wyjaśnia różnice między treścią a zakresem wyrazu, różnicuje wyrazy ze względu na ich treść i zakres, odróżnia język ogólnonarodowy od gwary i dialektu, – fleksji – swobodnie nazywa i odmienia odmienne części mowy (także w przypadku wyrazów podchwytliwych): rzeczownik (z podziałem na osobowy, nieosobowy, żywotny, nieżywotny, pospolity, własny), czasownik (dokonany, niedokonany, w stronie czynnej, biernej i zwrotnej), przymiotnik, liczebnik (i jego rodzaje), oddziela temat od końcówki, także w wyrazach, w których występują oboczności; nazywa nieodmienne części mowy (także w przypadku podchwytliwych wyrazów):</p>	
---	---	--	--	--

<p>poprawnym zapisie: głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych, przyimków, zakończeń czasowników, partykuły nie i -by z różnymi częściami mowy, zna imiesłowy, z pomocą nauczyciela wyjaśnia zasady ich tworzenia i odmiany, – składni – rozpoznaje na typowych przykładach części zdania: podmiot, orzeczenie, przydawkę, dopełnienie, okolicznik, rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu pojedynczym, a także zależności między zdaniami składowymi w zdaniu złożonym, przy pomocy nauczyciela wskazuje człon nadrzędny i podrzędny, wykorzystuje wiedzę o budowie wypowiedzenia pojedynczego i złożonego w przekształcaniu zdań pojedynczych na złożone i odwrotnie oraz wypowiedzeń z imiesłowowym równoważnikiem zdania na zdanie złożone i odwrotnie, rozpoznaje zdania</p>	<p>o częściach mowy w poprawnym zapisie: głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych, przyimków, zakończeń czasowników, partykuły nie i -by z różnymi częściami mowy, rozpoznaje imiesłowy, zna zasady ich tworzenia i odmiany, – składni – rozpoznaje części zdania: podmiot, orzeczenie, przydawkę, dopełnienie, okolicznik, rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu pojedynczym, a także zależności między zdaniami składowymi w zdaniu złożonym, wskazuje człon nadrzędny i podrzędny, wykorzystuje wiedzę o budowie wypowiedzenia pojedynczego i złożonego w przekształcaniu zdań pojedynczych na złożone i odwrotnie oraz wypowiedzeń z imiesłowowym równoważnikiem zdania na zdanie złożone i odwrotnie, dokonuje przekształceń z mowy zależnej na niezależną i</p>	<p>bezdźwięcznych, przyimków, zakończeń czasowników, partykuły nie i -by z różnymi częściami mowy; tworzy i odmienia imiesłowy, – składni – rozpoznaje i nazywa części zdania: podmiot (i jego rodzaje: gramatyczny, logiczny, szeregowy i domyślny), orzeczenie (odróżnia orzeczenie czasownikowe od imiennego), przydawkę, dopełnienie, okolicznik (czasu, miejsca, sposobu, przyczyny, celu); nazywa związki wyrazów w zdaniu pojedynczym (w tym rozpoznaje wyraz nadrzędny i podrzędny), a także zależności między zdaniami składowymi w zdaniu złożonym, wskazuje człon nadrzędny i podrzędny; wykorzystuje wiedzę o budowie wypowiedzenia pojedynczego i złożonego w przekształcaniu zdań pojedynczych na złożone i odwrotnie oraz wypowiedzeń z imiesłowowym równoważnikiem zdania na</p>	<p>przystówek (w tym odprzymiotnikowy), samodzielne i niesamodzielne (spójnik, partykuła, przyimek, wykrzyknik), stosuje wiedzę o częściach mowy w poprawnym zapisie: głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych, przyimków, zakończeń czasowników, partykuły nie i -by z różnymi częściami mowy, tworzy i odmienia imiesłowy, – składni – rozpoznaje i nazywa części zdania: podmiot (i jego rodzaje: gramatyczny, logiczny, szeregowy i domyślny), orzeczenie (odróżnia orzeczenie czasownikowe od imiennego), przydawkę, dopełnienie, okolicznik (czasu, miejsca, sposobu, przyczyny, celu), nazywa związki wyrazów w zdaniu pojedynczym (w tym rozpoznaje wyraz nadrzędny i podrzędny w związkach wyrazów, rozpoznaje związek zgody, rzędu i przynależności), a także zależności między zdaniami</p>	
---	--	--	---	--

<p>bezpodmiotowe, dokonuje przekształceń z mowy zależnej na niezależną i odwrotnie, sporządza wykresy typowych zdań pojedynczych, złożonych i wielokrotnie złożonych, wyodrębnia zdania składowe w typowych zdaniach złożonych i wielokrotnie złożonych, potrafi wymienić i określić na łatwych przykładach rodzaje zdań pojedynczych (rozwinięte i nierozwinięte, oznajmujące, rozkazujące, pytające, wykrzyknikowe), złożonych (współrzędnie i podrzędnie), odróżnia zdania, uwzględniając cel wypowiedzi: oznajmujące, pytające i rozkazujące, stosuje je w swoich wypowiedziach</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna i próbuje stosować normy językowe i zasady grzecznościowe odpowiednie dla wypowiedzi publicznych • wie, czym są manipulacja i prowokacja językowa 	<p>odwrotnie, sporządza wykresy zdań pojedynczych, złożonych i wielokrotnie złożonych, wyodrębnia zdania składowe w typowych zdaniach złożonych i wielokrotnie złożonych, potrafi wymienić i określić na typowych przykładach typy zdań pojedynczych (rozwinięte i nierozwinięte, oznajmujące, rozkazujące, pytające, wykrzyknikowe), złożonych (współrzędnie i podrzędnie), w swoich wypowiedziach stosuje zdania, uwzględniając cel wypowiedzi: oznajmujące, pytające i rozkazujące</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna i stosuje znane mu normy językowe i zasady grzecznościowe odpowiednie dla wypowiedzi publicznych • rozpoznaje i analizuje wybrane przykłady manipulacji i prowokacji językowej • zna i świadomie stosuje językowe sposoby osiągnięcia porozumienia 	<p>zdanie złożone i odwrotnie; dokonuje przekształceń z mowy zależnej na niezależną i odwrotnie, sporządza wykresy zdań pojedynczych, złożonych i wielokrotnie złożonych, wyodrębnia zdania składowe w zdaniach złożonych i wielokrotnie złożonych, potrafi określić typy zdań pojedynczych (rozwinięte i nierozwinięte, oznajmujące, rozkazujące, pytające, wykrzyknikowe), złożonych (współrzędnie i podrzędnie), a także rozpoznać rodzaje zdań złożonych współrzędnie (łącznie, rozłącznie, przeciwstawnie i wynikowo) i podrzędnie (przydawkowe, dopełnieniowe, okolicznikowe, podmiotowe i orzecznikowe); w swoich wypowiedziach stosuje zdania, uwzględniając cel wypowiedzi: oznajmujące, pytające i rozkazujące</p> <ul style="list-style-type: none"> • świadomie stosuje znane mu normy językowe i zasady grzecznościowe odpowiednie dla wypowiedzi publicznych 	<p>składowymi w zdaniu złożonym, wskazuje człon nadrzędny i podrzędny, wykorzystuje wiedzę o budowie wypowiedzenia pojedynczego i złożonego w przekształcaniu zdań pojedynczych na złożone i odwrotnie oraz wypowiedzeń z imiesłowowym równoważnikiem zdania na zdanie złożone i odwrotnie, dokonuje przekształceń z mowy zależnej na niezależną i odwrotnie, sporządza wykresy rozbudowanych zdań pojedynczych, złożonych i wielokrotnie złożonych, wyodrębnia zdania składowe w zdaniach złożonych i wielokrotnie złożonych, potrafi określić typy zdań pojedynczych (rozwinięte i nierozwinięte, oznajmujące, rozkazujące, pytające, wykrzyknikowe), złożonych (współrzędnie i podrzędnie), a także rozpoznać rodzaje zdań złożonych współrzędnie (łącznie, rozłącznie, przeciwstawnie i wynikowo) i</p>	
--	--	---	---	--

<ul style="list-style-type: none"> • zna językowe sposoby osiągnięcia porozumienia, intuicyjnie je stosuje 		<ul style="list-style-type: none"> • analizuje przykłady manipulacji i prowokacji językowej, nie poddaje się im • zna językowe sposoby osiągnięcia porozumienia, świadomie je stosuje 	<p>podrzędnie (przydawkowe, dopełnieniowe, okolicznikowe, podmiotowe i orzecznikowe) na prostych przykładach; w swoich wypowiedziach stosuje zdania, uwzględniając cel wypowiedzi: oznajmujące, pytające i rozkazujące</p> <ul style="list-style-type: none"> • swobodnie wykorzystuje znane normy językowe i zasady grzecznościowe odpowiednie dla wypowiedzi publicznych • rozpoznaje i rozumie przykłady manipulacji i prowokacji językowej, aktywnie je komentuje i reaguje na nie • zna językowe sposoby osiągnięcia porozumienia, aktywnie i asertywnie je stosuje 	
---	--	---	---	--

Wykaz utworów i zagadnień podstawy programowej w podziale na semestry w roku szkolnym 2022/2023:

Semestr I (1 IX 2022 – 13 I 2023)

7. Kształcenie literackie i kulturowe:

- Wybrane prądy filozofii antycznej i ich współczesne nawiązania;
- Jan Kochanowski wybrane fraszki i pieśni
- Ignacy Krasicki wybrane fraszki
- Wybrane wiersze poetów: Jerzego Lieberta, Jarosława Marka Rymkiewicza, Zbigniewa Herberta, Mariana Hemara, Wisławy Szymborskiej,
- Lektury obowiązkowe: Juliusz Słowacki *Balladyna*, Antoine de Saint Exupery *Mały Książę*, Henryk Sienkiewicz *Quo vadis*,

8. Tworzenie wypowiedzi:

- Przemówienie,
- Rozprawka,
- CV, list motywacyjny,
- Autocharakterystyka, charakterystyka porównawcza,
- Opis rzeźby,
- Apel,

9. Kształcenie językowe:

- Składnia zdania,
- Zróżnicowanie polszczyzny,
- Style językowe.

Semestr II (16 I 2023 – 23 VI 2023)

7. Kształcenie literackie i kulturowe:

- Wybrane wiersze poetów: Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, Stanisława Barańczaka, Tadeusza Różewicza, Jana Lechonia, Joanny Kulmowej, Czesława Miłosa,

- Lektury obowiązkowe: Adam Mickiewicz *Pan Tadeusz*, Sławomir Mrożek *Artysta*, Melchior Wańkowicz *Ziele na kraterze oraz Tędy i owędy* (fragmenty),
- Lektury uzupełniające: George Orwell *Folwark zwierzęcy*, Ernest Hemingway *Stary człowiek i morze*, Miron Białoszewski *Pamiętnik z powstania warszawskiego* (fragmenty)
- Wybrane teksty publicystyczne i reportażowe.

8. Tworzenie wypowiedzi:

- Recenzja,
- Podanie,
- Opis grafiki,
- Opowiadanie,

9. Kształcenie językowe:

- Manipulacja i prowokacja.